

Digitalizacija i organizacija izviđačkih informacijskih izvora

Sever, Dijana

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:074112>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
SMJER BIBLIOTEKARSTVO
Ak. god. 2018./2019.

Dijana Sever

**Digitalizacija i organizacija izviđačkih informacijskih
izvora**

Diplomski rad

Mentor: dr. sc. Radovan Vrana, izv. prof.

Zagreb, srpanj 2019.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenom i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

Sadržaj

Sadržaj	iii
1. Uvod	1
2. Pojam izviđaštva	2
2.1. Začeci i razvoj skautizma u svijetu	2
2.2. Začeci i razvoj skautizma u Hrvatskoj	3
3. Izviđački informacijski izvori	4
4. Digitalizacija izviđačkih informacijskih izvora	6
4.1. Razlozi i ciljevi digitalizacije	7
4.2. Kriteriji odabira izvora za digitalizaciju.....	9
4.3. Načini digitalizacije i pohrana građe.....	11
4.4. Financiranje digitalizacije javnim sredstvima.....	12
4.5. Osvrt na standardizaciju procesa digitalizacije	13
5. Organizacija digitalne zbirke izviđačkih informacijskih izvora	13
6. Primjeri digitalizacije i organizacije izviđačkih informacijskih izvora.....	15
6.1. Odred izviđača „Spartak“, Srbija	15
6.1.1. Organizacija digitalne zbirke	17
6.2. Organizacija digitalnih sadržaja na Web stranicama hrvatskih izviđača	18
7. Istraživanje interesa izviđačkih udruga za projekt digitalizacije.....	19
7.1. Cilj, hipoteza i metodologija istraživanja.....	20
7.2. Analiza rezultata istraživanja	20
7.3. Komentari i prijedlozi ispitanika.....	35
7.4. Zaključak istraživanja.....	36
8. Zaključak	37
Literatura	38
Sažetak	41
Summary	41

1. Uvod

Tema ovog diplomskog rada je prikazati potrebu za digitalizacijom i organizacijom izviđačkih informacijskih izvora. Brojni radovi obrađivali su pitanja digitalizacije i organizacije informacijskih izvora uglavnom pod okriljem javnih informacijskih ustanova poput knjižnica, muzeja i arhiva. Neprofitnim organizacijama nameću se isti tehnološki izazovi, no ono što ih bitno razlikuje od informacijskih ustanova jest činjenica da digitalizacija ne pripada primarnoj djelatnosti organizacije, već se javlja kao nužnost za koju je potrebno naći učinkovito rješenje.

Primarni cilj ovog rada jest predstaviti razvoj i trenutni položaj i probleme izviđačkih informacijskih izvora, te ih staviti u kontekst digitalizacije i kroz istraživanje utvrditi postoji li potreba za stvaranjem sveobuhvatne digitalne zbirke izviđačke literature. Kako bi se bolje razumjela važnost izviđačkog pokreta i pozitivan utjecaj koji ostavlja, u uvodnom dijelu rada bit će predstavljen kratki povijesni pregled pokreta. Poglavlje digitalizacije razloženo je prema nekoliko osnovnih pitanja s kojima se susreće svaka organizacija koja se odluči digitalizirati svoje sadržaje. To su pitanja utvrđivanja razloga, svrhe i ciljeva jednog takvog projekta, zatim pitanje svih kriterija koji se moraju razmotriti pri odabiru građe, uključujući i autorsko pravna pitanja. Rad se osvrće i na zakonsko pravnu regulativu u vidu financiranja digitalizacije. Sastavni dio jednog digitalizacijskog projekta je osmisliti organizacijsko rješenje i alate za pretraživanje digitalizirane građe, odnosno proces stvaranja dobro opisane, pretražive zbirke.

Sastavni segment ovog diplomskog rada čini istraživački dio. Hipoteza istraživanja je da izviđačkim udrugama nije dovoljan trenutni tiskani fond informacijskih izvora koji posjeduju, te da im nedostaje oblik digitalne zbirke koja bi okupljala znanja korisna za svaki aspekt rada udruga. Uspostavljanje takve zbirke zasigurno bi ostvarilo prosperitet kvalitete rada pojedinaca, udruga, a time i nacionalne krovne izviđačke organizacije.

2. Pojam izviđaštva

Kako bismo mogli razumjeti važnost digitalizacije i organizacije izviđačkih informacijskih izvora vrlo je važno predstaviti sam izviđački pokret, objasniti njegovu snagu i značaj u svjetskim razmjerima, predstaviti njegovu misiju te ono što ga čini najvećim pokretačem mladih ljudi u svijetu.

Izviđaštvo, međunarodno poznato pod pojmom skautizam, prema Velikom rječniku hrvatskoga jezika Vladimira Anića označava „međunarodni omladinski pokret; zasnovan na disciplini i kolektivnom duhu, ima za cilj da boravkom i radom u prirodi pridonese fizičkom razvoju i odgajanju mladeži u internacionalnom duhu“ (Anić, 2006, str. 1413).

Pedagozi Berislav Ličina i Ivan Prskalo temeljitije definiraju pojam izviđaštva: „Izviđaštvo se najkraće može objasniti kao odgoj i obrazovanje izvan formalnih i tradicionalnih institucija, kao što su prije svega škola i obitelj. To je osposobljavanje za život samoaktivnošću mladeži, zabava sa svrhom dostizanja punih tjelesnih, intelektualnih, emocionalnih, socijalnih i duhovnih potencijala mladeži, kao odgovornih građana i članova lokalne, nacionalne i međunarodne zajednice. Pri tome skladan život s prirodom i u prirodi, poznavanje i čuvanje njezinih zakonitosti, imaju primarno mjesto“ (Ličina i Prskalo, 2007, str.20).

U Statutu Saveza izviđača Hrvatske navodi se da je „Izviđački pokret dobrovoljni, nepolitički obrazovni pokret za mlade otvoren za sve bez obzira na spol, podrijetlo, rasu ili vjeroispovijest, u skladu sa Svrhom, Načelima i Metodom koju je osmislio Osnivač (Lord Robert Baden Powell)“ (2015, str. 7).

2.1. Začeci i razvoj skautizma u svijetu

Međunarodni skautski pokret veže se uz Sira Roberta Badena-Powella, britanskog generala, danas poznatijeg kao utemeljitelja izviđačkog pokreta. Baden-Powell proslavio se po povratku iz Burskog rata, gdje je svoje izuzetne sposobnosti pokazao obranom utvrde Mafeking koja je bila pod opsadom 217 dana (Bristow, 1991). „U mnogim situacijama nekonvencionalan, posebno se istakao u obuci vojnih izviđača, za koje je napisao i novu vrstu priručnika. U tom poslu je dobro uočio kako su za mladog čovjeka kojega vojni zadatak vodi u samostalnu akciju od izuzetne važnosti osobna hrabrost, inicijativa, spretnost, vještina i odlučnost“ (Fistonić, 2011, str. 10). Istovremeno se u Americi rađa pokret za mlade „*Woodcraft Indians*“ vođen idejom slobodoumlja i života u prirodi. Pokret je predvodio Ernest Thomas Seton, koji će svojim pokretom i metodama uvelike utjecati na Badena-Powella, tj. na daljnji razvoj izviđačkog pokreta („Did Baden-Powell Plagiarize Ernest Thompson Seton?“, 2007).

Nadahnut svojim novim spoznajama o mladima, te pozitivnim iskustvima pokreta Ernesta Thomasa Setona, Baden-Powell odlučio je povesti 22 dječaka na izviđačko logorovanje 1907. godine na otok Brownsea u Engleskoj. 1907. godina ujedno se smatra godinom začetka izviđačkog pokreta. Po povratku s prvog logorovanja, Baden-Powell izdaje knjigu *Scouting for Boys*, za koju se tvrdi da je četvrta najprodavanija knjiga 20. stoljeća. „Potaknute njihovim sadržajem, samoinicijativno se okupljaju prve skautske patrole i družine. Izviđaštvo za dječake je tada prevedeno na više od 35 jezika. Priča je nezaustavljivo krenula“ (Fistonić, 2011, str. 11).

Svjetska organizacija izviđačkog pokreta (eng. WOSM - *World Organisation of Scout Movement*) počinje djelovati za vrijeme prvog Jamboreea (velikog okupljanja izviđača na međunarodnoj razini) 1920. godine u Londonu. Tamo se tada okupilo 8000 članova iz 33 zemlje članice. "Danas Svjetski skautski pokret broji više od dvadeset osam milijuna članova u 216 zemalja“ (Fistonić, 2011, str. 15).

Svjetska organizacija izviđačkog pokreta (WOSM) pred sebe je postavila sljedeći zadatak u okviru trogodišnje vizije: „Do 2023. skautizam će postati vodeći svjetski obrazovni pokret mladih, koji će omogućiti stotini miliona mladih ljudi da se ostvare kao aktivni građani koji će stvarati pozitivnu promjenu u svojim sredinama i u svijetu temeljenom na zajedničkim vrijednostima“ („*World Organization of Scout Movement [WOSM]*“, n.d.). Misija WOSM-a jest doprinijeti obrazovanju mladih kroz sustav vrijednosti temeljen na izviđačkom zavjetu i izviđačkim zakonima kako bi pomogli izgraditi bolji svijet, u kojem su ljudi samoostvareni i konstruktivni sudionici društva („*WOSM*“, n.d.).

2.2. Začeci i razvoj skautizma u Hrvatskoj

Skautizam u Hrvatskoj potaknuo je profesor prirodopisa i tjelesnog odgoja, Mate Mudrinić, koji 1914. objavljuje prvi priručnik o skautizmu *Rukovod za hrvatske đačke izletne družbe (Scout-družbe)*. „U Hrvatskoj se već između 1912. i 1914. godine formiraju skupine učenika u tadašnjim gimnazijama koje sprovode aktivnosti i metode skautizma, a 1914. godine u Zagrebu je osnovano Hrvatsko skautsko udruženje. Odmah nakon 1. svjetskog rata, 1919. godine ponovno se osnivaju hrvatski skautski stjegovi, a skautski savez na razini Hrvatske formira se 1922. godine“ (Roglić, 2013., str. 8).

U narednim ratnim godinama Skautsko udruženje prekinulo je svoj rad, no postojeće članstvo se okupljalo u Savezu skauta Kraljevine Jugoslavije. Izviđačke jedinice ponovno se pokreću na samom početku 50-ih godina. U zemljama „istočnog bloka“ (osim Poljske) izviđačke organizacije bile su zabranjene kao elementi građanskog društvenog života, a

predratni izviđački voditelji često i proganjani od strane tamošnjih komunističkih vlasti („*Savez izviđača Hrvatske [SIH]*“ „n.d.).

Već 1951. održan je prvi tečaj za izviđačke voditelje u Zagrebu. „Dan početka desetodnevnog tečaja, 19. svibnja, i danas se obilježava kao Dan izviđača Hrvatske. Prvi tečaj značajan je i stoga što su na njemu zorno primijenjene metode praktičnih radova, pri čemu je naglasak bio na praktičnim izviđačkim znanjima i vještinama“ (Ličina i Prskalo, 2007, str.26). Savez izviđača Hrvatske (SIH) počinje sa svojim radom u svibnju 1952. godine, a 1993. pristupa Svjetskoj organizaciji izviđačkog pokreta. „Danas je Savez izviđača Hrvatske moderna i suvremena nepolitička i nevladina udruga za djecu i mlade, koja okuplja 60-ak lokalnih izviđačkih udruga s područja 17 županija Republike Hrvatske“ („*SIH*“, n.d.).

„Program Saveza izviđača Hrvatske je skup odgojno-obrazovnih sadržaja za djecu i mlade koji se ostvaruju aktivnostima u prirodi primjenom izviđačke metode“ (Program Saveza izviđača Hrvatske, 2010, str. 2). Program obuhvaća sljedeća područja: 1. Izviđački pokret, 2. Razvoj duhovnih vrijednosti, 3. Naša domovina, njeni ljudi i krajevi, 4. Izletništvo, orijentacija i kretanje u prirodi, 5. Izviđanje i traganje, 6. Tehnika izletništva i logorovanja, 7. Signalizacija i veza, 8. Prehrana u prirodi, 9. Meteorologija i zaštita od prirodnih nepogoda, 10. Biljni i životinjski svijet, 11. Ekologija i zaštita prirode, 12. Tjelesna kultura i zdravlje, 13. Rad i štednja, 14. Kulturno-zabavne aktivnosti (Program Saveza izviđača Hrvatske, 2010, str. 4). Izviđački program u Hrvatskoj trenutno je u tranzicijskom postupku i pretpostavlja se da će taj proces trajati još niz godina. Fokus izviđačkog programa na našim područjima sadržavao je (i još uvijek sadržava) niz vojnih vještina i znanja, koja su u današnje vrijeme sve manje primjenjiva i djeci uopće potrebna. Iz tog razloga Savez izviđača Hrvatske krenuo je 2010. godine s implementacijom novog programa „*Izviđački put izazova*“ koji se provodi u ostatku zapadnoeuropskih zemalja. Sve tehničke pojedinosti programa nisu do kraja razrađene, stoga su neke udruge djelomično prihvatile novi program (uglavnom njegove metode) i stvaraju „hibridne“ načine rada. Većina udruga ipak je ostala sklona sigurnosti starog programa i klasičnog načina rada. Zašto je ovo vrlo važno za kontekst digitalizacije bit će detaljnije objašnjeno u poglavlju 4. Digitalizacija izviđačkih informacijskih izvora.

3. Izviđački informacijski izvori

Tema ovog rada usmjerena je na izviđačke informacijske izvore, stoga će u ovom poglavlju biti objašnjena problematika širine pojma *izviđački informacijski izvori*, te će biti postavljena ograničenja pojma u okviru kojih će se govoriti o digitalizaciji i organizaciji istih.

Zbog prirode izviđačkog djelovanja pojam *izviđački informacijski izvori* ili *izviđačka literatura* obuhvaćat će sve izvore koji se direktno i indirektno dovode u svezu s tematikom izviđaštva. Literatura koja se direktno veže uz izviđaštvo podrazumijeva sve tiskane i digitalne priručnike, smjernice i statute o djelovanju udruga i saveza, koje je najčešće objavljivao WOSM, SIH, te drugi stručni suradnici. Velik dio čine i časopisi koji aktualno izvještavaju o radu udruga u Republici Hrvatskoj.

Literatura koja se indirektno veže uz izviđaštvo, podrazumijeva sve tiskane i elektroničke izvore koji svojom osnovnom tematikom podupiru neko područje izviđačkog znanja ili utječu na formalno djelovanje i rad izviđačkih udruga i saveza. Tu će se naći razni sadržaji koji pokrivaju područja prirodnjaštva, preživljavanja, pionirstva, planinarenja, izviđanja, spašavanja, te sadržaji o upravljanju skupinom, o sigurnosti djece, zakonsko-pravne regulative za udruge i sl.

Kao što se može razaznati iz prethodnih ulomaka, izviđačke udruge i savezi obuhvaćaju širok spektar područja interesa kako bi ostvarile zadane ciljeve. Područja njihova interesa najbolje je razdijeliti prema interesima krajnjih korisnika unutar organizacije. Na taj način bit će predstavljen detaljniji uvid u vrstu sadržaja izviđačkih informacijskih izvora. Tako će primjerice sadržaji namijenjeni djeci i mladima (prema izviđačkom ustrojstvu: poletarcima, vučićima, izviđačima, istraživačima i roverima) biti priručnici i dnevници u kojima prate programske sadržaje, bilježe nova znanja i osobni napredak.

Sadržaji namijenjeni izviđačkim voditeljima i načelnicima udruga su priručnici koji daju uvid u osnove za rad prema izviđačkim načelima i metodama, pedagoške smjernice, programske upute, te brojne ideje za provedbu programa. Već su u ovoj skupini (ali i narednim skupinama) od velike važnosti izvori koji su indirektno vezani uz tematiku izviđača. Često iz njih izviđački voditelji obnavljaju svoja znanja i crpe nova, koja zatim prilagođavaju djeci. U izviđačke informacijske izvore ulaze i sadržaji koje koriste licencirani izviđački instruktori. Oni su nerijetko i autori gore navedenih priručnika. Sadržaji koji su predmet njihova interesa obuhvaćaju upravljanje i motivaciju radnih skupina, psihologiju i zaštitu djece, i sl. Više instance u organizaciji, poput starješina i tajnika, pratit će pravilnike i regulative koje obvezuju rad udruge i načine povezivanja udruge s lokalnom zajednicom i šire.

Osim tematske širine koju mogu obuhvaćati izviđački informacijski izvori, njihov raspon možemo sagledati i s vremenskog aspekta, odnosno s aspekta aktualnosti njihova izdanja. To je posebice zanimljivo u okvirima digitalizacije jer će aktualnost odnosno zastarjelost nekog izvora biti jedan od ključnih kriterija za prioritete digitalizacije.

Najstarija sačuvana izdanja s naših područja koja se trenutno nalaze u uredima Saveza izviđača Hrvatske datiraju s početka pedesetih godina dvadesetog stoljeća. Specifičnost tih izdanja leži u činjenici da su u poslijeratnome razdoblju izviđački oblici rada oživjeli u okrilju tadašnjega Saveza pionira („SIH“, n.d.). Savez pionira Jugoslavije bio je političko involvirana organizacija, u službi veličanja komunizma i razvoja kulta ličnosti Josipa Broza, dok je Savez izviđača Hrvatske u socijalizmu prema definiciji bio samostalna i nepolitička organizacija. SIH je međutim, kao i sve institucije u socijalizmu, bio pod kontrolom države. O komunističkim intencijama svjedoči i Program Saveza komunista Jugoslavije: „Razne društvene organizacije, koje u određenim aktivnostima okupljaju veliki dio omladine i djece (fiskulturne, naučno-tehničke, kulturno-prosvjetne, ferijalne, izviđačke i druge organizacije), od velikog su značaja ne samo zato što zadovoljavaju radne potrebe i interesiranje svojih članova već i zbog toga što pridonose formiranju socijalističke ličnosti mladog čovjeka“ („Program Saveza komunista Jugoslavije“ prema Dudi, 2015, str. 45). Takvom programu i atmosferi morala je sadržajno odgovarati i izdavačka djelatnost. Stoga su mnogi izviđački sadržaji, u vidu izdanih priručnika, smjernica, pjesmarica i sl., sve do devedesetih godina politički obojeni. S druge strane vremenske paralele nalaze se nešto aktualniji izvori, oni nastali u tranzicijskim devedesetim godinama, te oni aktualni izvori, izdavani posljednjih 20 godina. Ti izvori svojim sadržajem te programskim ciljevima i metodama rada najviše odgovaraju stanju kojem pokret trenutno teži. Važno je spomenuti da u ovu skupinu spada i najveći broj digitalnih sadržaja.

U ovom radu fokus interesa bit će tiskani izviđački informacijski izvori na hrvatskom jeziku objavljeni s kraja devedesetih godina do danas. Kada se govori o digitalizaciji, neizostavno je spomenuti arhivsku građu Saveza, čiji će smisao digitalizacije također biti istaknut.

4. Digitalizacija izviđačkih informacijskih izvora

Digitalizacija postojećih informacijskih izvora i njihova dostupnost određenoj potrebitoj skupini jest jednostavno proces kojim određena organizacija ili ustanova ide ukorak s vremenom i prilagođava se potrebama modernog čovjeka, a ne zaostaje za njim. Ovim radom nastojat će se predstaviti važnost takve promjene i za izviđačku organizaciju. „Uspjeh digitalizacije ovisi o dobro osmišljenom projektu. Zato je potrebno: jasno definirati ciljeve i svrhu digitalizacije, razraditi metodologiju i tehniku kojima ćemo se koristiti u procesu digitalizacije odabrati standard, sagledati trenutno stanje i buduće potrebe, predviđena sredstva i predviđeno trajanje projekta te prilagoditi projekt potrebama korisnika“ (Janeš, 2003, str.

102). U niže navedenim poglavljima bit će predstavljeno trenutno stanje tiskanih jedinica građe izviđačkih informacijskih izvora, te obrazloženje potrebe za digitalizacijom istih. Potpoglavlja će se baviti problematikom odabira građe za digitalizaciju, te zakonskom regulativom u okviru koje se može provesti projekt digitalizacije.

4.1. Razlozi i ciljevi digitalizacije

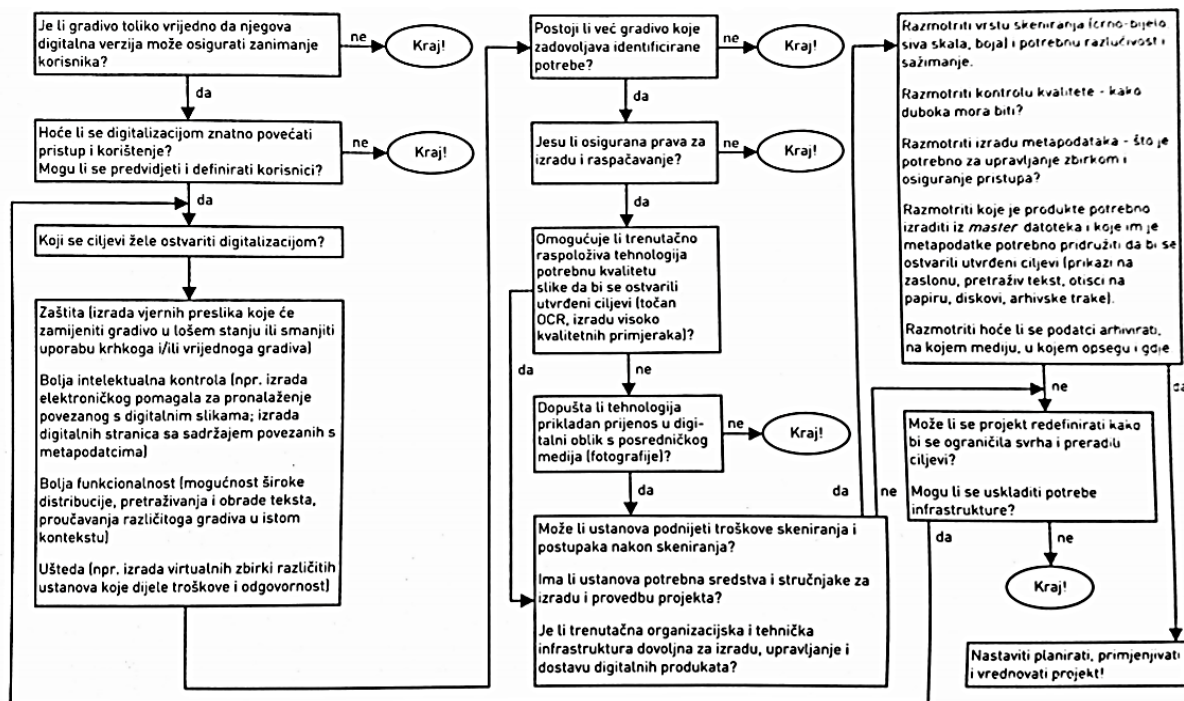
Kako bi razumijevanje cjelokupnog procesa i cilja digitalizacije bilo uspješnije, za uvod u temu ovaj će rad predstaviti dvije definicije centralnog pojma. Lovro Janeš digitalizaciju definira na sljedeći način: „Digitalizacija u užem smislu riječi znači pretvaranje informacija u digitalni zapis. U knjižničarstvu pod digitalizacijom najčešće podrazumijevamo prijenos analogne građe u digitalni format. Pod analognom građom podrazumijevamo građu u tradicionalnoj tehnologiji: rukopisi, knjige, časopisi, novine [...]“ (Janeš, 2003, str. 100). Enciklopedijska definicija malo proširuje suštinsko značenje: „U užem smislu, pretvorba teksta, slike, zvuka, pokretnih slika (filmova i videa) ili trodimenzijskog oblika nekog objekta u digitalni oblik, u pravilu binaran kôd zapisan kao računalna datoteka sa sažimanjem podataka ili bez sažimanja podataka, koji se može obrađivati, pohranjivati ili prenositi računalima i računalnim sustavima. Postupci digitalizacije, kao i uređaji kojima se ona obavlja (analogno-digitalni pretvornici), ovise o vrsti gradiva koje se digitalizira“ (Digitalizacija, 2019).

Digitalizacija je složeni proces koji, kako bi bio uspješan i prije svega smislen, treba proći nekoliko misaonih faza prije samog fizičkog čina digitalizacije. To su na prvom mjestu utvrđivanje razloga za digitalizacijom i njenih ciljeva. Stančić ističe primarne postupke: „Institucija mora odrediti što želi postići i kako. Na primjer, je li cilj digitalizacije očuvanje izvornika, izrada vizualnog indeksa slikovnih materijala, pretraživanje elektroničke verzije dokumenata koji se čuvaju ili, pak, neka kombinacija poboljšanja dostupnosti i očuvanja“ (Stančić, 2009, str. 27).

Generalno govoreći, digitalizacija se može provoditi zbog zaštite izvornika tj. zbog smanjenja rukovanja i korištenja osjetljive i često upotrebljavane izvorne građe, zbog povećanja dostupnosti, zbog poboljšanja usluge rastućoj grupi korisnika osiguravanjem kvalitetnijeg pristupa izvorima, zbog razvijanja tehničke infrastrukture i kadrovskih kapaciteta institucije, zbog razvijanja zajedničkih resursa, uspostavljanja partnerstva i zbog ostvarivanja profita na osnovi ekonomskih prednosti zajedničkog pristupa (IFLA, 2002, str. 12). U kontekstu izviđačkih informacijskih izvora digitalizacija bi bila osnova za razvoj ne jednog, već svih gore navedenih benefita. Jasno je da će svaka ustanova ili organizacija za sebe utvrditi i izdvojiti nekoliko najvažnijih razloga digitalizacije, no važno je sagledati širinu mogućnosti koja se

otvara njome. Za Savez izviđača Hrvatske pretpostavljeni glavni razlozi digitalizacije bili bi poboljšanje pristupa i ujedno izobrazba kadrovskih kapaciteta.

Postavljanje jasnih ciljeva i utvrđivanje razloga odnosno potrebe za digitalizacijom trebao bi kreirati stručan tim ljudi. Tim stručnjaka mora biti kompetentan u različitim područjima znanja. Primjerice, nužno je posjedovati znanja o sadržaju kojeg je cilj digitalizirati i saznanja o ciljanim korisnicima. Potrebna su tehnička i tehnološka znanja iz područja digitalizacije, organizacije zbirke (digitalne i tiskane) kao i znanja o njenom očuvanju. „Knjižničari imaju ključnu ulogu u omogućivanju upotrebe informacijskih izvora i usluga. Aktivnosti kojima se knjižničari u toj ulozi bave su selekcija, organizacija, predstavljanje i očuvanje digitalnih izvora, ali i stvaranje i upravljanje novonastalim digitalnim zbirkama kako bi se osigurao što bolji pristup tradicionalnim izvorima“ (Perry prema Vrani, 2011). Vrlo je važno da tim ima pravnog stručnjaka, koji će biti upućen u autorsko-pravna pitanja. „Jasno određivanje svrhe projekta i kvalitetan odabir građe za digitalizaciju uvelike zavise od znanja i kreativnosti osoblja što se ogleda kroz njihovu mogućnost interpretacije dijelova fonda te definiranje i izgradnju digitalne zbirke [...]“ (Katić, 2007, str. 6). U niže navedenoj matrici nalazi se redoslijed pitanja na koja bi stručan tim trebao odgovoriti prije no što se upusti u odabir građe za digitalizaciju.

Matrica je preuzeta, prilagođena i doradana s Hazen, Dan, Jeffrey Horrell, Jan Merrill-Oldham, *Selecting Research Collections for Digitization*, Council on Library and Information Resources kolovoz 1998., <<http://www.clir.org/pubs/reports/hazen/pub74.html>>, 27. siječnja 2001. i *Smjernice za odabir građe za digitalizaciju (radna verzija)*, Nacionalni projekt "Hrvatska kulturna baština", Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, studeni 2007., str. 20, <http://www.kultura.hr/hr/content/download/596/7925/file/smjernice_odabir.pdf>, 27. kolovoza 2008.

Slika 1. Matrica redoslijeda donošenja odluka o digitalizacijskom projektu prije postupka odabira građe prema Hrvoju Stančiću (Stančić, 2009, str. 16)

Po pitanju izviđačkih informacijskih izvora glavni razlog digitalizacije aktualne građe (od devedesetih godina do danas) bio bi povećanje dostupnosti s ciljem bržeg i jednostavnijeg širenja znanja. Pretpostavka je da izviđačke udruge posjeduju po jedan ili dva primjerka jedinica građe što je nerijetko nedovoljno za ostale članove koji bi voljeli imati pristup. Ova pretpostavka bit će ispitana u anketi *Digitalizacija i organizacija izviđačke literature* i prikazana u empirijskom dijelu rada. Bolja dostupnost primjeraka građe je također potrebna zbog bolje orijentacije udruga između starog i novog programa Saveza izviđača Hrvatske dok se program nalazi u tranzicijskom razdoblju.

Osnovni razlog digitalizacije starijih izviđačkih informacijskih izvora, možemo reći arhivske građe, jest upravo njihovo očuvanje koje možemo sagledati s dva aspekta. „Pojam očuvanja počinje se dijeliti na dva dijela: očuvanje informacijskog sadržaja tj. informacije koju određeni dokument nosi, te očuvanje fizičkog objekta kao nositelja informacije“ (Stančić, 2009, str. 9). Arhivski izvornici čuvaju se u Savezu izviđača Hrvatske i stari su između 40 i 70 godina. Skladišteni su u stiropornim termo kutijama i za njih zna tek nekolicina ljudi. Neka izdanja su u vrlo lošem stanju i svakim rukovanjem stradavaju. Digitalizacija je potrebna zbog fizičke očuvanja jedinica, ali ujedno i zbog vrijednosti njihova sadržaja odnosno povijesnog značaja kojeg nose. Ovisno o fizičkom stanju tih jedinica potrebno je razlučiti što je isplativije: digitalizacija originala skeniranjem ili prepisivanjem. „Za označavanje ISBN-om ostaje ključno pitanje, tko je nakladnik nezaštićenih elektroničkih knjiga nastalih digitalizacijom tiskanih knjiga? Nakladnik autorski nezaštićenog djela je onaj koji ga objavljuje i ima pravo ostvarivati dobit“ (Živković, 2001, str. 95).

4.2. Kriteriji odabira izvora za digitalizaciju

Odabir jedinica građe za digitalizaciju odvija se kroz tri faze koje uključuju predlaganje, procjenjivanje i određivanje prioriteta (Stančić, 2009, str. 18). Ispravan odgovor na pitanje koja bi građa trebala imati prioritet može dati tim stručnjaka iz raznih područja zato što građu treba sagledati sa svih aspekata – konzervacijskog, pravnog, etičkog i tehnološkog (Stančić, 2009, str. 17). Poželjno je da isti taj tim unaprijed odredi cilj digitalizacije. U procesu određivanja prioriteta unutar ustanova i organizacija koje evidencijski ne prate učestalost korištenja određene građe izuzetno je važno i korisno konzultirati mišljenje korisnika jer oni najbolje znaju kojom se građom najčešće služe.

IFLA-ine Smjernice za projekte digitalizacije navode tri glavna kriterija za odabir građe za digitalizaciju (IFLA, 2002, str. 24). To su:

1. Sadržaj – ključno je pitanje opravdava li sadržaj (vrijednost za potencijalnog korisnika) određene građe sav napor, troškove i ostala uložena sredstva
2. Potražnja – osnovno pitanje za kriterij potražnje jest kojoj se grupi korisnika treba dati prioritet – odgovor ovisi o misiji organizacije
3. Stanje – digitalizacija učestalo korištenih jedinica lošeg fizičkog stanja može uzrokovati dodatne troškove zbog posebnog konzervatorskog tretmana.

Smjernice za odabir građe za digitalizaciju u sklopu Nacionalnog projekta „Hrvatska kulturna baština“ navode da na odabir građe utječe primjerice, zadaća ustanove, autorsko pravo nad građom, vrsta i stanje izvornika koji se digitaliziraju, skupina korisnika kojima je projekt namijenjen, te opseg projekta (Katić, 2007, str. 6).

Na prvom mjestu bit će definirana zadaća ustanove. Kao jedna od odgojno-obrazovnih zadaća Saveza izviđača Hrvatske ističe se poticanje želje za stalno učenje i napredovanje. Jedan od tri programa kojima Savez izviđača Hrvatske ostvaruje svoje ciljeve jest *Program osposobljavanja i potpore izviđačkim voditeljima i volonterima*. Kao jedan od ključnih ciljeva programa navodi se: „osigurati mladim osobama znanje, vještine i kompetencije za izvođenje aktivnosti, projekata i programa izviđačkih udruga; unaprijediti prezentacijske i liderske vještine kod mladih osoba; preuzimanje odgovornosti i inicijative za dostizanje osobnog ili kolektivnog cilja“ („SIH“, n.d.). Digitalizacija izviđačkih informacijskih izvora potpomaže ostvarenju navedenih ciljeva. To je jedan od načina kojim Savez može pružiti naobrazbu svim kadrovima potrebnim za funkcioniranje udruge bez fizičke prisutnosti instruktora.

Iz razloga navedenih u prethodnom poglavlju neosporno je da obje kategorije izviđačkih informacijskih izvora imaju i više nego opravdane predispozicije za digitalizaciju, kako fizičke, tako i sadržajne. No postavlja se pitanje, koja je građa prioritetnija pri odabiru. Stančić smatra da bi kriterij učestalosti korištenja trebao biti na vrhu ljestvice prioriteta digitalizacije: „Kvalitetni kriteriji odabira vodit će se pravnim propisima te ići prema odabiru onoga gradiva za koje se smatra da će biti najčešće korišteno, a njegovo digitaliziranje najjeftinije. Dakle najbolje je odabrati veće količine materijala koji je najjednostavniji za digitalizaciju i za koji se očekuje manje problema prilikom obrade. Tako je, na primjer, bolje odabrati knjige nego stare karte koje sadrže sliku, tekst i možda po koju rukom zabilježenu bilješku na margini već požutjelog papira“ (Stančić, 2009, str. 15).

„WIPO (World Intellectual Property Organization) je međunarodna organizacija država koja brine za zaštitu prava stvaralaca i vlasnika intelektualnog vlasništva širom svijeta“ (Živković, 2001, str. 80). Stručnjaci ističu da pitanje zaštite autorskog prava koje je regulirano Zakonom o autorskom i srodnim pravima te drugim dokumentima predstavlja važan element u uspostavi budućeg sustava digitalizacije kulturne baštine jer utječe na odabir građe za digitalizaciju, ali i na dostupnost digitalizirane građe za korištenje od strane javnosti, drugih ustanova i stručne zajednice (Seiter Šverko i sur., 2019). Većinski dio aktualne građe objavio je Savez, stoga ne postoji autorsko-pravna prepreka za njihovu digitalizaciju. Nasuprot tome stoji mnoštvo kvalitetnih jedinica koje su objavljivale privatne osobe, te su za njih autorsko-pravne licence nužne s obzirom da su jedinice relativno novija izdanja, pa autorska prava još uvijek zakonski vrijede. „Djela objavljena na mreži mogu biti zaštićena Ugovorom o autorskom pravu i Ugovorom o izvedbama i fonogramima Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo. No nakon prestanka trajanja autorskih imovinskih prava u pogledu određenog djela ono postaje javno dobro pa ga svatko može slobodno koristiti i bez plaćanja naknade, ako zakonom nije drugačije određeno“ (Henneberg prema Živković, 2001., str. 95).

4.3. Načini digitalizacije i pohrana građe

Prije nego što se pojedina institucija prepusti tehničkom dijelu procesa odnosno samoj digitalizaciji nužno je donijeti odluku gdje će se digitalizacija odvijati. Prema Stančiću postoje dva modela: 1. Digitalizacija unutar institucije 2. Digitalizacija izvan institucije. Odabir modela digitalizacije unutar institucije podrazumijeva postojanje ili nabavku određenih resursa za rad. Za nabavku resursa potrebno je predznanje o opremi i njenom korištenju. Stoga je poželjno da na projektu radi stručno osoblje ili barem osoblje koje je zainteresirano za projekt i voljno učiti te da institucija ima dovoljno sredstava za njihovo obrazovanje (2009, str. 25).

S druge strane, institucija koja se odluči za digitalizaciju izvan svojih prostora imat će puno manje briga oko cijelog procesa. Odabrani studio za digitalizaciju pobrinut će se za sve probleme koji se ispriječe u procesu digitalizacije. To mogu biti primjerice neispravnost skenera, pad sustava, ispravljanje pogrešaka i sl. Glavna prednost je svakako što sam proces obavljaju stručnjaci u čijim je rukama građa sigurna i proces teče brže. Naravno, takvu uslugu prati pozamašna cijena. Institucija koja pristupa ovom procesu morati uzeti sve faktore u obzir kako bi donijela odgovarajuću odluku. „Naime, uvijek će se bar neki dio digitalizacije gradiva obavljati unutar institucije pa je zbog toga dobro na vrijeme steći dragocjeno iskustvo“ (Stančić, 2009, str. 25).

S obzirom da je glavnina izviđačke literature tekstualna građa, osvrnut ćemo se na dva od tri glavna načina digitalizacije te građe. To su prepisivanje, skeniranje i slikanje digitalnim fotografskim aparatom. Postupak prepisivanja najdugotrajniji je oblik digitalizacije, pa tako i vrlo skup. Isplativ je dakako u kontekstu arhivske građe, jer postupak prepisivanja zahtjeva manje naknadnih korekcija kada se želi primijeniti automatizirano prepoznavanje teksta (Stančić, 2009, str. 55). Skeniranje se može obavljati stolnim skenerima, uvlakačima papira ili plošnim skenerima. „Brzina varira ovisno o skeneru. Ako se mora skenirati veća količina materijala, brzina skeniranja bit će važan faktor koji valja uzeti u obzir. [...] Na brzinu cjelokupnog procesa skeniranja dokumenata utječu i mnogi drugi faktori kao što su priprema dokumenata, učestalost zaglavljivanja papira kod protočnih skenera, postojanje potrebe za promjenom orijentacije prilikom skeniranja, rezolucija, korisničko sučelje itd.“ (Stančić, 2009, str. 43). Važno je uzeti u obzir i brzinu prijenosa podataka između uređaja za skeniranje i računala. Ukoliko institucija želi obradivi i pretraživi tekst, što je u današnje vrijeme standard, nužno je postići optimalni kontrast između svijetle podloge i tamnih slova, pa se stoga ne smije skenirati u boji. Dobar kontrast, uz kvalitetan izvornik koji se skenira jedan je od ključnih faktora za postizanje kvalitete i dobre učinkovitosti prilikom naknadne obrade (Stančić, 2009, str. 56).

Pitanje pohrane ujedno je i pitanje prijenosa pohranjene građe do korisnika jer sustavi za pohranu, između ostalog, uvjetuju način i brzinu pristupa građi (Stančić, 2009, str. 113). „Kriteriji za odabir kvalitetnog sustava za pohranu i prijenos podataka, na dulji rok, su dugovječnost medija, trajnost medija, visoki kapacitet, mala cijena, široka prihvaćenost, te izravan ili poluizravan sustav“ (Stančić, 2009, str. 114). Razmotrivši navedene kriterije, te svoje trenutne financijske mogućnosti i stvarne potrebe, institucija koja pristupa digitalizaciji mora izabrati adekvatan medij na koji će pohranjivati digitalnu građu, ali i sustav koji će osiguravati dostupnost digitalne građe korisnicima.

4.4. Financiranje digitalizacije javnim sredstvima

Za provedbu digitalizacije, te izradu i organizaciju digitalne zbirke potrebno je mnogo vremena i rada, a prije svega financijskih sredstava za opremu i ljudske resurse kojima se takav projekt može realizirati, te plaćanje autorsko-pravnih licenci.

Zakon o udrugama člankom 32. uređuje financiranje programa i projekata od interesa za opće dobro iz javnih izvora: „Programi i projekti od interesa za opće dobro u Republici Hrvatskoj koje provode udruge mogu se financirati iz državnog proračuna, proračuna jedinica

lokalne i područne (regionalne) samouprave, fondova Europske unije i drugih javnih izvora“ (Zakon o udrugama, 2017).

Stavak 4 definira aktivnosti koje se mogu financirati: „Aktivnostima od interesa za opće dobro smatraju se osobito aktivnosti udruga koje pridonose [...] brizi i izobrazbi djece i mladih te njihovu aktivnom sudjelovanju u društvu, promicanju i razvoju volonterstva, socijalnim uslugama i humanitarnoj djelatnosti, [...] zaštiti okoliša i prirode i zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, održivom razvoju, razvoju lokalne zajednice, međunarodnoj razvojnoj suradnji, [...]“ (Zakon o udrugama, 2017). Izviđačke udruge pridonose više navedenim aktivnostima, stoga bi projekt digitalizacije i organizacije izviđačkih informacijskih izvora potencijalno mogao biti financiran iz javnih izvora.

4.5. Osvrt na standardizaciju procesa digitalizacije

U sklopu Nacionalnog plana digitalizacije kulturne baštine 2025 provedena je analiza postojećeg zakonodavnog okvira, standarda i kriterija za digitalizaciju. U analizi su sudjelovali arhivi, muzeji, knjižnice te ostali imatelji i stvaratelji kulturne baštine. Analizom je potvrđeno sljedeće: „[...] na razini propisa kojima se uspostavljaju ustanove i/ili regulira njihovo djelovanje te na razini podzakonskih akata ne postoji čvrsto reguliran ili standardiziran okvir koji bi jasno usmjeravao provedbu aktivnosti digitalizacije i trajne pohrane. [...] Na nacionalnoj razini ne postoji ujednačena primjena standarda koje ustanove koriste pri aktivnostima digitalizacije. Međutim, dio ustanova pri aktivnostima digitalizacije koristi dokument Ministarstva kulture Formatu datoteka za pohranu i korištenje, radna verzija (2007.)“ (Seiter Šverko i sur., 2019).

Ukoliko ustanove koje će uvijek prve pristupati procesu digitalizacije ne obvezuje regulacija iste na nacionalnoj razini, jasno je da standardizacija ne postoji ni za ostale ustanove koje bi potencijalno pribjele tom procesu. S druge strane, upravo stručnjaci tih institucija, točnije Međunarodna federacija knjižničarskih društava i ustanova (IFLA) je formirala Smjernice za projekte digitalizacije (IFLA, 2002). Smjernice detaljno opisuju svaki segment digitalizacije i svakako bi trebale biti polazišna točka svakoj ustanovi ili organizaciji koja se dosad nije susretala s takvim projektom.

5. Organizacija digitalne zbirke izviđačkih informacijskih izvora

„Dugotrajno čuvanje digitalnog sadržaja podrazumijeva dugotrajno, kontinuirano osiguranje mogućnosti upravljanja i pristupa tome sadržaju – funkcija koje se ostvaruju preko određenog informacijskog sustava“ (Baričević, 2006). Opsežan proces s kojim se susreću svi

digitalni sadržaji, od kojih se želi stvoriti smisljena i povezana cjelina naziva se organizacija. Aspekt organizacije bavit će se pitanjem kako sadržaj zbirke učiniti najpristupačnijim i ujedno najdjelotvornijim za korisnika. Zadovoljavanju ovih kriterija prethodi kvalitetan opis sadržaja, što se u bibliografskim krugovima podrazumijeva pod pojmom prikupljanje metapodataka. Svrha shema metapodataka za obrazovne izvore je: a) omogućiti sudionicima obrazovnih procesa da otkrivaju, pretražuju, vrednuju, pristupaju i koriste obrazovne izvore b) potiču razmjenu i dijeljenje izvora c) ostvariti interoperabilnost između raznih sustava (Špiranec, 2007).

Špiranec također ističe kako je svaka zajednica zainteresirana za pristup mrežnim elektroničkim izvorima razvijala vlastite metode organizacije elektroničkih informacija, što je rezultiralo paralelnim nastajanjem neovisnih shema metapodataka. Iako neke teže općenitosti, većina ih je nastala radi opisa određene vrste građe, stoga se mogu izrazito razlikovati (Špiranec, 2007). Morris u svom članku *Acquiring E-books* podsjeća da su oblici e-literature sa kojima se ljudi najčešće susreću su tradicionalne elektroničke monografije ili pojedini naslovi objavljeni jednom koji ne bi trebali biti podložni promjenama u sadržaju. Takva literatura se nadalje može kategorizirati prema publici, žanru, predmetu ili disciplini koju odredi izdavač (Morris, 2011, str. 97).

Soergel također navodi vrste atributa kojima možemo opisati digitalnu zbirku. Ona se može razlikovati prema informacijskim objektima koje donosi (tekst, slika, zvuk...), prema vremenu i mjestu nastanka informacijskog objekta, prema sveobuhvatnosti određene teme informacijskog objekta, prema jeziku, prema predmetu (Soergel, 2008, str. 8). U Smjernicama za projekte digitalizacije podsjeća se da nivo deskriptivnih metapodataka uvijek određuje nivo ili mogućnosti njihovog pronalaženja (IFLA, 2002, str. 45). Zato je vrlo važno za svaku digitalnu zbirku uložiti dovoljno vremena, truda i stručnosti kako bi se sadržaj informacijskih izvora što bolje opisao. „Troškovi procesa izrade metapodataka ili indeksiranja su disproporcionalno visoki (60% ukupnih troškova), upravo zato što ih obavljaju kvalificirani informatičari kojima često treba i dodatna obuka za korištenje novih standarda“ (IFLA, 2002, str. 63).

Rezultat učinkovitosti opisanih sadržaja pokazat će alat za pretraživanje. Maksimum učinkovitosti pretrage može se postići usklađivanjem mogućnosti pretraživačkog alati i vrsta opisivanja jedinica građe. Sve navedeno naravno podrazumijeva web stranicu ili portal koji će osiguravati pronalaženje i pristup izvorima. Na tragu dobrih idejnih rješenja organizacije sadržaja nalaze se neke od izviđačkih web stranica, navedene u potpoglavljima 6.1.1. i 6.2.

6. Primjeri digitalizacije i organizacije izviđačkih informacijskih izvora

6.1. Odred izviđača „Spartak“, Srbija

U kontekstu digitalizacije izviđačkih informacijskih izvora u našoj regiji najistaknutiji je projekt Odreda izviđača „Spartak“ iz Subotice. Njihov projekt digitalizacije ističe se prvenstveno zbog vremenske i sadržajne sveobuhvatnosti zbirke, te volonterskog karaktera u segmentu ljudskih resursa.

Zbog detaljnijeg uvida u digitalizacijski projekt, kontaktirana je udruga OI „Spartak“ putem službenih web stranica. Postavljena su pitanja otvorenog tipa koja ispituju svaki aspekt procesa digitalizacije: razloge, financijsku potporu, načine prikupljanja literature, kriterije/prioritete izbora građe za digitalizaciju, opremu za digitalizaciju, postojanje stručnih suradnika, postojanje autorskopравnih licenci, veličinu digitalne zbirke, te dostupnost iste. Na pitanja su odgovarali Živojin Ilić, starješina udruge, dugogodišnji izviđač koji je najbolje upućen u sadržaj digitalizirane literature, te njegov najbliži tehnički suradnik na projektu koji ostaje anonimn pod pseudonimom V.P. Njegova uloga u projektu orijentirana je na održavanje i nadogradnju službene web stranice OI Spartak na kojima se nalazi sva digitalizirana literatura.

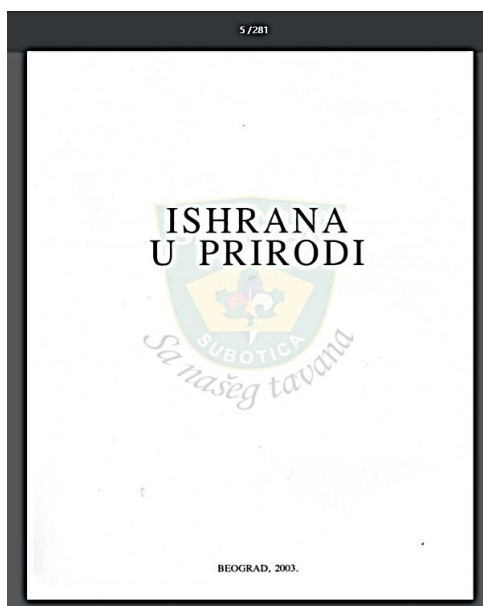
Živojin Ilić govori o tome što ga je potaklo na promišljanje o projektu digitalizacije: „[...] bio mi je cilj unaprijediti rad izviđača koji se najlakše i najbrže realizira pomoću kvalitetne literature, a ne samo prijenosom stečenog znanja pojedinca“ (Živojin Ilić, privatna poruka, 24.7.2019.). Osobno je prikupljao izviđačku literaturu od 1978. do 1990. godine kupovinom tiskanih izdanja upravo od Saveza izviđača Hrvatske u Zagrebu i Saveza Izvidnika Tabornik iz Ljubljane, ali i tiskanim (kasnije i digitaliziranim) donacijama zainteresiranih pojedinaca.

Na pitanje je li na projektu digitalizacije sudjelovala osoba koja je imala stručno znanje i iskustvo V.P. odgovara da nisu, te ističe kako su postupali improvizacijski i vodili se logičnim zaključcima pri organizaciji opsežnog sadržaja. „Ovdje nitko nema ono pravo stručno bibliotekarsko znanje - kako najbolje klasificirati (koje sve kategorije materijala osmisliti i kako ih međusobno rangirati, povezati ...) da bi ljudi najlakše pronalazili ono što im treba, koji su najrelevantniji podaci (godina izdanja, izdavač, autor) koji trebaju pratiti naslove... Zatečeni zadatkom koji se pred nas postavio postadosmo priučeni „zeleni“ bibliotekari“ (V.P., privatna poruka, 22.7.2019.). Unatoč nedostatku stručnih bibliotekarskih znanja vrlo su dobro realizirali ideju. Realizacija ideje krenula je 2013. godine. Živojin Ilić imao je jasnu viziju projekta, a Bojan Opačić (čiji će rad kasnije nastaviti V.P.) iznio je programerski dio izrade web stranice i u sklopu nje izradio alat za pretraživanje. Inzistiranje na stvaranju alata koji se u pretraživanju

može mjeriti sa alatima nacionalnih knjižnica učinio je digitalnu zbirku preglednom, lako pretraživom i prilagođenom svakom korisniku. Potreba za naprednim pretraživačkim alatom bila je prepoznata odmah u početku projekta zbog količine postojeće literature i daljnjeg interesa za digitalizacijom. V.P. razmišljao je o osnovnom problemu jedne takve web biblioteke: „Kako da se ljudi ne izgube, te da od silne i manje bitne literature ne propuste ono pravo biserje od priručnika, monografija i sl. koje se nudi“ (V.P., privatna poruka, 22.7.2019.).

Što se tiče redoslijeda digitalizacije, odnosno primjene kriterija i određivanje digitalizacijskih prioriteta, oni uglavnom nisu striktno postojali. Pri objavljivanju se jedino obraćala pozornost na širinu interesa korisnika, stoga su se objavljivali paralelno noviji naslovi za široke izviđačke mase, ali i naslovi koji daju povijesni pregled izviđačkog pokreta.

Trenutno digitalna zbirka broji 541 objavljeni naslov. Svaka objavljena jedinica građe obilježena je vodenim žigom, prepoznatljivim logom Odreda izviđača Spartak. Vodeni žig odlučili su koristiti kako bi spriječili ilegalni tisak i preprodaju izviđačkih udžbenika. „Nije mi bio motiv da ja ili neko drugi zarađuje na ovome, pa je žig bio forma zaštite od nečije kasnije preprodaje“ (Živojin Ilić, privatna poruka, 24.7.2019.).

Slika 2. Vodeni žig Odreda izviđača Spartak

Oko 700 skeniranih naslova čeka objavu, no prethodi im proces obrade (vodeni žig, meta podaci, kratki opis naslova). Kao glavni problem vide nedostatak vremena i ljudskih resursa. Kako se radi o volonterskom projektu, a proces obrade obavlja jedna osoba, uz druge osobne obaveze teško se stiže obnavljati fond. Također, u posljednje vrijeme pristiže manje novih naslova od donatora zbog saznanja da neće ubrzo biti objavljeni.

Veliki tehnološki nedostatak objavljenih naslova je izostanak korištenja tehnologije optičkog prepoznavanja znakova (eng. *OCR – Optical Character Recognition*) tj. konvertiranja slikovnog dokumenta u tekstualni, kako bi pretraživost njegova sadržaja dosegla svoj maksimum. „Prepoznavanje teksta može se obavljati prilikom samog skeniranja, ali i naknadno, ovisno o tome kako je organiziran proces digitalizacije“ (Stančić, 2009, str. 71). Za proces skeniranja korišten je osobni kućni skener.

Na području autorsko-pravnih pitanja posrijedi je neupućenost u zakonsku regulativu. Licence nemaju, ne smatraju da ih trebaju posjedovati za izdanja objavljena u 20. stoljeću. Većina izdanja jest darovana i imaju dopuštenje za digitalizaciju, međutim postoji dosta izdanja kojima autorska prava još uvijek nisu istekla, koja nisu darovana i za koja su zakonski potrebne autorskopravne licence. Ta činjenica velika je prijetnja ovom projektu. „Posjedujem i današnja izdanja Saveza izviđača Hrvatske ali ih ne postavljam, pošto su ona još u prodaji“ (Živojin Ilić, privatna poruka, 24.7.2019.).

Sveukupno gledano, riječ je o projektu s mnogo ostvarenog i neostvarenog potencijala. Ključni faktor ostvarenja ovog digitalizacijskog projekta bila je dobra volja, s obzirom da se cijeli rad na projektu obavlja volonterski. Najveći potencijal projekta leži u primjeni OCR tehnologije, te u nastavku objavljivanja već skeniranih izdanja uz pažljivije praćenje zakonske regulative autorskih prava. Svoj maksimum ova digitalna zbirka može doseći većom promocijom dostupne građe kako bi ciljani korisnici bili bolje upoznati s njenim jedinicama građe.

6.1.1. Organizacija digitalne zbirke

Digitaliziranu izviđačku literaturu može se pretraživati iz tri različita prikaza. Prva je „Lista postavljene literature“. Ona pruža opći pregled cijelog fonda. Prvo su predstavljene osnovne kategorije, točnije manje zbirke koje su ujedno i poveznice prema svim naslovima koji se nalaze unutar jedne kategorije. Drugi prikaz pretraživanja je „Literatura po kategorijama“. Kategoriju možemo odabrati već u padajućem izborniku. Klikom na određenu kategoriju dolazi se do tabelarnog prikaza naslova i naslovnih stranica pojedinih jedinica građe. Treći oblik pretraživanja jest „Napredna pretraga“ koja sadrži obilježja klasičnog pretraživačkog alata. Moguće je pretraživati prema ključnoj riječi, kategoriji, godini izdavanja, mjestu izdavanja, izdavaču i autoru. Izostavljeno je pretraživanje prema naslovu. Odabirom polja Kategorija ili polja Izdavač otvaraju se padajući izbornici koji nude sve postojeće kategorije i sve zabilježene izdavače što uistinu olakšava pretragu. Kao dodatna mogućnost pretrage ponuđena je najnovija postavljena izviđačka literatura sortirana prema datumu objave. Vrlo je korisna i mogućnost

pretraživanja najtraženije literature koja se mjeri prema broju preuzimanja određenog naslova. Posljednja kategorija posvećena je donatorima, gdje uz njihova imena stoje i donirani naslovi. Izuzetno su korisne oznake dodijeljene svakom naslovu, koje ga opisuju, te u konačnici pod tom oznakom okupljaju sve ostale slične sadržaje.

6.2. Organizacija digitalnih sadržaja na Web stranicama hrvatskih izviđača

U nastavku slijedi kratka analiza postojećih digitalnih sadržaja izviđačke tematike na području Hrvatske, te njihove organizacije unutar Web stranica. Rezultati predstavljaju decentralizaciju sadržaja, pa tako i djelomičnu disperziju organizacije istih.

Scouts.hr – Službene stranice Saveza izviđača Hrvatske

Pored općih informacija o izviđačkom pokretu i o Savezu, na službenim stranicama SIH-a mogu se naći uglavnom službeni dokumenti. Njihov sadržaj podijeljen je u 6 kategorija:

- Normativni akti i obrasci – pohranjuje pravilnike i statut Saveza
- Javnost rada – pohranjuje godišnje izvještaje o radu Saveza, financijski izvještaj i strategiju rada Saveza, zapisnike sa zasjedanja upravljačkih tijela; kontinuitet u objavljivanju izostaje u godišnjim izvještajima o radu, kao i u financijskim izvještajima
- Bilten Saveza – pohranjuje sva dosadašnja izdanja (od 2013.g.) E-biltena SIH-a, kao jednog od službenih glasila rada
- Osnivanje izviđačke udruge – pohranjuje upute za osnivanje izviđačke udruge, kao i poveznice na sve zakonske okvire koje obuhvaća rad udruge
- Program Saveza – pohranjuje osnovne smjernice rada, te jedan službeni dokument o programa SIH-a iz 2010. godine; pohranjuje također poveznicu na web stranicu ograničenog pristupa s novim programom (Izviđački put izazova); pohranjuje 6 pripremljenih igara, čiji je koncept predstavljanja i pristupačnosti odličan, no veličina fonda igara daleko je od potrebne
- Izviđačka natjecanja – pohranjuje propozicije za državna izviđačka natjecanja.

Web stranica sadrži i tražilicu koja potpomaže opću pretragu stranice. Unatoč sadržajnoj ograničenosti u digitalnom obliku, cjelokupno gledano, postojeći sadržaji na stranici su pristupačno i razumljivo organizirani za korisnike. Ipak, nedovoljno su aktualni i sadržajno vrlo skromni.

O izviđačkim Web stranicama govori Željko Roglić, bivši predsjednik SIH-a, na svom blogu. „Objektivno, na području informiranja je u posljednje vrijeme učinjeno dosta. Iako daleko od savršenstva, web stranice Saveza su sada neusporedivo bolje nego što su bile. Mislim

i da bez pretjerivanja mogu reći da se e-Bilten SIH-a radi vrlo profesionalno. Redovit je i informativan. Može li bolje? Naravno da može. Moglo bi recimo biti puno više vijesti iz udruga, "s terena". Mogle bi se objavljivati i vijesti patrola, družina... čemu je i namijenjen ScoutPark. Mogle bi... kad bi netko pisao. Za dodatni iskorak potrebno je ojačati tim za informiranje i suradničku mrežu“ („Informiranje & Izobrazba“, 2015).

Scoutpark i ipi.scouts.hr

Može se reći da su portali Scoutpark i ipi.scouts.hr dvije sadržajne nadopune službene web stranice Saveza. Oba portala imaju drugačija usmjerenja. Scoutpark je pokrenut 2001. godine (Scoutpark, 2019) i okuplja neka od tematskih područja kojima se bave izviđači poput orijentacije i izviđačkih transversala, do signalizacije, kuharice, pjesmarice i fonda igara. Scoutpark je sadržajno raznolik, no stagnira, ne nadopunjuje se svježim sadržajima i zastarijeva. 2014. godine dolazi novi, svjež pokušaj interaktivnog portala - ipi.scouts.hr (ipi.scouts.hr, 2019). Portal ima ograničen pristup, no svaka udruga članica Saveza može dobiti račun za pristup portalu. Riječ je o tehničkom rješenju tj. podršci novom programu SIH-a. Sadržaji portala organizirani su jasno i pregledno, sukladno organizaciji novog programa Saveza. Sučelje odgovara standardnim sučeljima, intuitivno je i ne zbunjuje korisnika. Na portalu je omogućena razmjena pripremljenih programskih ideja, kao i njeno vrednovanje. Oba portala prilagođena su izviđačkom programu u vremenu u kojem su stvarana. Međutim, u tom vremenu su i ostali. Imaju velik potencijal za razvoj u smjeru u kojem su krenuli, no potreban je veći angažman autora, ali i korisnika, zajedno sa potporom Saveza kako bi se povećala cjelokupna učinkovitost oba portala.

7. Istraživanje interesa izviđačkih udruga za projekt digitalizacije

Pored jednako važnog iskustvenog učenja, izviđački informacijski izvori osnova su prema kojoj se organizira i provodi rad jedne udruge. Izviđačka literatura izvor je znanja, ideja i višegodišnjih iskustava starijih pripadnika pokreta. Izviđačka društvena zajednica oduvijek je održavala zdravi balans između suživota s prirodom i potreba urbane zajednice kojoj pripada. Digitalna era utjecala je na potrebe urbane zajednice, pa tako i na potrebe izviđača. Shodno tome, svrha ovog istraživanja jest pružiti uvid Savezu izviđača Hrvatske u stanje tiskanih zbirki udruga, te uvid u preferencije udruga na području digitalizacije.

7.1. Cilj, hipoteza i metodologija istraživanja

Ovo istraživanje imalo je dva glavna cilja. Prvi cilj bio je prikupiti podatke o trenutnom stanju, pohrani i korištenju jedinica građe tiskane zbirke izviđačke literature pojedine udruge. Drugi cilj bio je ispitati potrebu korisnika za digitalizacijom postojećih jedinica građe, te njihove stavove. Hipoteza ovog istraživanja je da izviđačkim udrugama nije dovoljan trenutni tiskani fond informacijskih izvora koji posjeduju, te da im nedostaje vid digitalne zbirke koja bi okupljala korisna znanja za svaki aspekt rada udruga.

Anketa je namijenjena starješinama, načelnicima ili punoljetnim voditeljima, te je bila dostupna od 24.7. do 13.8. Zamolba za ispunjavanjem ankete poslana je putem službene elektroničke pošte Saveza izviđača Hrvatske na 58 elektroničkih adresa udruga. Unutar vremena dostupnosti ankete istraživanju je prisustvovalo 20 udruga iz svih regija Republike Hrvatske. Anketa je izrađena u besplatnom alatu Google obrazac i sastavljena je od 4 odjeljka. U prvom odjeljku prikupljene su opće informacije o ispitaniku, njegovoj funkciji unutar udruge, te koju udruhu predstavlja. Drugi odjeljak odnosi se na tiskanu zbirku izviđačke literature (priručnike, dnevnike, smjernice i sl.) koje pomažu funkcioniranju udruge, njeno održavanje i učestalost korištenja. Treći odjeljak predstavlja listu prioriteta digitalizacije izviđačke literature. Cilj liste bio je da ispitanici odrede koja bi građa u digitalnom obliku za udruhu bila najkorisnija. U trećem odjeljku ispitanici su imali priliku i sami dodati jedinice građe koje bi bile vrlo korisne u digitalnom obliku, a ne nalaze se na popisu. U četvrtom odjeljku istraženi su stavovi izviđača prema potencijalnoj digitalnoj zbirci izviđačke literature. U nastavku empirijskog dijela rada bit će predstavljena pitanja i rezultati istraživanja zajedno s grafičkim prikazom (gdje N prikazuje broj opredijeljenih ispitanika izražen i u postotku). Analizu rezultata slijede prijedlozi i komentari izviđačkih voditelja, načelnika i starješina udruga.

7.2. Analiza rezultata istraživanja

Odjeljak 1. Opći podaci

1. Spol

Tablica 1. Spol ispitanika (N=20)

	N	%
Muško	13	65%
Žensko	7	35%

2. Ime udruge

Popis udruga čiji su članovi sudjelovali u istraživanju:

1. Odred izviđača "Zelena Patrola", Novska
2. Izviđački odred "Stupnik", Gornji Stupnik
3. Udruga izviđača "Slavonski Hrast", Osijek
4. Odred izviđača "Plamen", Zagreb
5. Odred izviđača "Sirius", Varaždin
6. Udruga izviđača "Omiš", Omiš
7. Odred izviđača "Kupa", Petrinja
8. Odred izviđača "MP", Podsused
9. Odred izviđača "Borongaj", Zagreb
10. Odred izviđača "Hrvatsko zagorje", Krapina
11. Odred izviđača "Sljeme", Zagreb
12. Odred izviđača pomoraca "Spinut", Split
13. Udruga skauta "Savski gaj", Zagreb
14. Odred izviđača "Javor", Zagreb
15. Odred izviđača pomoraca "Kantrida", Rijeka
16. Odred izviđača "Primorje", Rijeka
17. Odred izviđača pomoraca "Posejdon", Stobreč
18. Odred izviđača pomoraca "Uljanik", Pula
19. Odred izviđača "Sjever-jug", Rijeka
20. Odred izviđača "Siniša Pavković", Križ

3. Koja je Vaša funkcija u Vašoj udruzi?

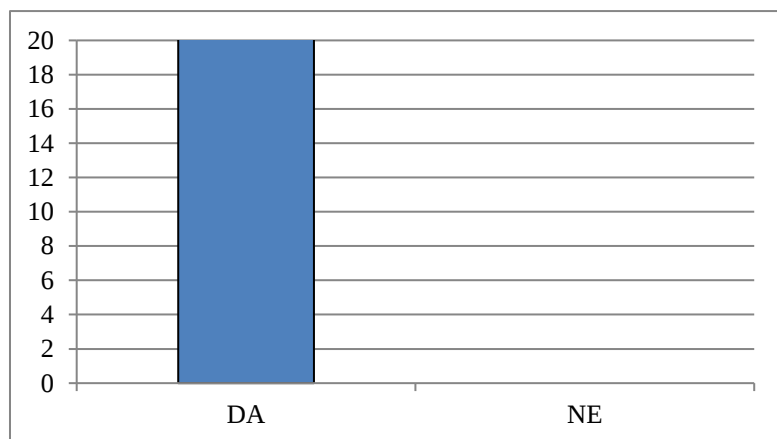
Tablica 2. Funkcija ispitanika unutar njihove udruge (N=20)

	N	%
Starješina	11	55%
Načelnik	4	20%
Voditelj	5	25%

Prvi dio ankete (tablica 1) posvećen je općem profiliranju ispitanika i u službi je sociološkog aspekta koji neće biti prioritet ovom istraživanju. U tablici 2 možemo vidjeti da većinu ispitanika (75%) čine starješine i načelnici udruga, odnosno glavni zakonski zastupnici udruge, njeni dugogodišnji članovi upućeni u rad i razvoj udruge. Ispitani predstavnici bili su zatraženi da navedu ime udruge, kako bismo bili sigurni da su jednakomjerno pokriveni sve regije Republike Hrvatske, te kako bismo znali koje udruge nisu izrazile svoje stavove u ispitanom području. Sve ispitanice udruge članice su Saveza izviđača Hrvatske. Ova činjenica važna je zato što sve izviđačke udruge nisu obvezne biti članice Saveza, što znači da postoji nekolicina udruga koje djeluju samostalno izvan krovne organizacije. Samim time nisu u mogućnosti koristiti pogodnosti koje članstvo u Savezu nudi. Zašto je ovo važno, bit će objašnjeno u nastavku analize.

Odjeljak 2. Tiskana zbirka izviđačke literature u udrugama

4. Posjeduje li Vaša udruga tiskane jedinice građe izviđačke literature?

Slika 3. Posjedovanje tiskanih izviđačkih informacijskih izvora u udrugama (N=20)

5. Gdje su pohranjene Vaše jedinice građe tiskane zbirke izviđačke literature? (moguće je označiti više odgovora)

Tablica 3. Mjesta pohrane jedinica građe tiskane zbirke izviđačke literature (N=20)

	N	%
U prostorijama udruge	17	85%
U ekonomatu udruge	3	15%
Kod članova udruge	10	50%

6. Koliko otprilike tiskanih jedinica građe broji zbirka Vaše udruge?

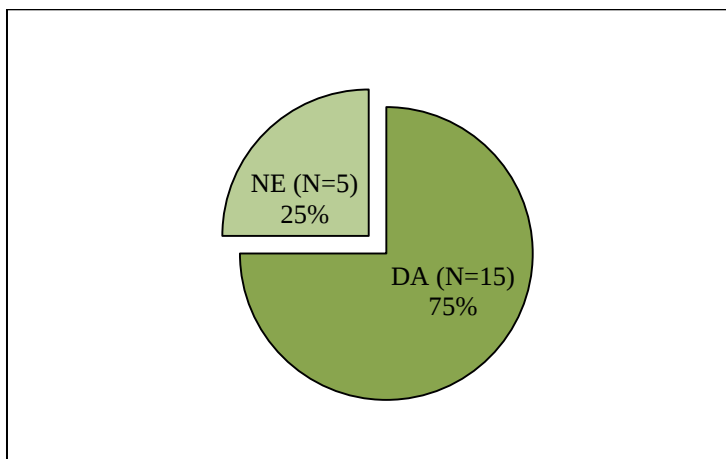
Tablica 4. Procjena veličine tiskane zbirke udruge (N=20)

	N	%
10-20	4	20%
20-40	7	35%
40-60	5	25%
60-80	1	5%
80-100	2	10%
Više od 100	1	5%
Više od 200	0	0%

Iz slike 3 vidljivo je da sve ispitane udruge (100%) posjeduju zbirku tiskane građe izviđačke literature. Ta činjenica ne iznenađuje iz nekoliko razloga. Riječ o udrugama članica Saveza izviđača Hrvatske koje su ostvarenjem članstva u krovnoj organizaciji na neformalni način prinuđene kupiti izdanja osnova rada. Svakako, tiskana zbirka stvara se i donacijama članova, koji primjećuju da bi određena građa bila korisnija udruzi nego pojedincu. Ispitano je gdje su pohranjene jedinice tiskane građe koje koriste članovi udruge. Ispitanici su imali mogućnost označiti više odgovora zbog prirode rada udruga i načina korištenja tiskane građe. Iz tablice 3 možemo vidjeti pozitivni rezultat skladištenja građe. Čak 85% građe nalazi u prostorijama udruge, tj. u centralnom okupljalištu svih članova jedne udruge, u prostoru gdje je građa dostupna svima, no ne i u bilo kojem trenutku. Polovini udruga tiskane jedinice građe nalaze se kod njenih članova, što upućuje na mogućnost posudbe, no ujedno i na neimanje centralnog prostora udruge, što je otežavajuća okolnost za normalno provođenje rada. Najmanji dio građe (15%) nalazi se u ekonomatima udruge. Ekonomati udruga su tzv. skladišta velike opreme (npr. šatori, alat, posuđe...), odnosno opreme koja nije u svakodnevnoj upotrebi. To ujedno upućuje na činjenicu da se dio građe vrlo rijetko ili uopće ne koristi. Tablica 4 prikazuje veličinu zbirke tiskane građe udruge. S obzirom na maksimalnu ponuđenu veličinu zbirke, možemo podijeliti zbirke na manje, srednje i veće. Polovica udruge (55%) posjeduje manju zbirku (do 40 jedinica), trećina udruge (30%) posjeduje srednje veliku zbirku (40-80 jedinica), dok samo 15% ispitanika posjeduje veće zbirke (80 do 200 jedinica). Sveukupno gledano riječ je o malim privatnim zbirkama. Otvara se pitanje pokriva li zbirka svojom veličinom i brojnošću naslova potrebe članstva, ponajprije volontera uključenih u rast i razvoj udruge. Statistika članstva pokazuje sljedeće: „U zadnjih 6 godina izgubio se veliki broj članova, 700

godišnje, prosjek članova po udruzi je 48, a prije je bio 58, gubi se po jedna patrola u svakoj udruzi“ (22. izborna sjednica Sabora SIH-a, 2018). Prema statistici Saveza izviđača Hrvatske iz 2016. godine registriran je 291 izviđački voditelj i volonter („SIH“, n.d.). Odgovor na pitanje zadovoljavaju li postojeće tiskane zbirke potrebe korisnika programa i volontera bit će predstavljen u nastavku analize ankete.

7. Je li građa Vaše udruge namijenjena posudbi?

Slika 4. Mogućnost posudbe tiskane građe u udrugama (N=20)

8. Postoji li odgovorna osoba u Vašoj udruzi koja brine za organizaciju tiskane zbirke i evidenciju posudbe?

Tablica 5. Odgovornost pojedinca za organizaciju zbirke i evidenciju posudbe (N=20)

Osoba odgovorna za:		N	%
organizaciju tiskane zbirke	DA	8	40%
	NE	12	60%
evidenciju posudbe	DA	10	50%
	NE	10	50%

Slika 4 i tablica 5 pokazuju neusklađenost između posudbe i evidencije posudbe jedinica građe. Znatna većina udruga (75%) omogućuje posudbu građe, no istovremeno 50% njih ne prakticira postojanje odgovorne osobe za evidenciju posudbu. Posljedično je zasigurno prisutna pojava smanjenja veličine zbirke opadanjem članstva udruga. Četvrtina udruga ne prakticira posudbu građe članovima, što znači da su članovi u vrlo ograničenoj poziciji po pitanju aktivnog korištenja građe. Pristup građi članovima ovisi o blizini lokacije prostorija udruge i o vremenu u tjednu kada se prostorije udruge koriste, koje je najčešće fiksno tek jednom do dva

puta tjedno. U polovini udruga vlada disperzija odgovornosti po pitanju tiskane zbirke. Zbirka jest zajedničko vlasništvo, no istovremeno ne postoji osoba koja bi brinula za njenu organizaciju i evidenciju posudbe. 40% udruga uspijeva održavati svoje zbirke organiziranima.

9. Koji članovi Vaše udruge najčešće koriste tiskane jedinice građe? (moguće je označiti dva odgovora)

Tablica 6. Članovi udruge koji najčešće koriste tiskane jedinice građe (N=20)

	N	%
Poletarci i vučići (1.-4. razred)	4	20%
Mlađi i stariji izviđači (5.-8. razred)	5	25%
Istraživači (srednja škola)	3	15%
Roveri i brđani (punoljetni članovi)	4	20%
Voditelji i asistenti voditelja	20	100%
Ostali članovi koji obavljaju neku od funkcija u udruzi (starješina, načelnik, tajnik, ekonom...)	11	55%

Tablica 6 daje prikaz članova udruge koji najčešće koriste tiskanu zbirku. Svi ispitanici potvrdili su da skupinu koja najčešće pristupa zbirci čine voditelji i asistenti voditelja koji su glavni kreatori i izvođači izviđačkog programa za maloljetne korisnike. U drugu najbrojniju skupinu korisnika (55%) ulaze članovi koji obavljaju neku od funkcija u udruzi (npr. starješina, načelnik, tajnik, ekonom...). Treću skupinu po veličini, gotovo polovinu čine upravo najmlađi korisnici programa, učenici osnovnih škola (45%). Ovoj skupini potrebni su ponajprije alati praćenja osobnog napretka i bilježenja stečenog znanja, koji trenutno imaju tradicionalni tiskani oblik. Za područje digitalizacije ova skupina je moguća i najvažnija skupina pošto su oni glavni potencijalni korisnici jedne digitalne izviđačke zbirke, koji će tražiti ujedinjenje tradicionalnih sadržaja u digitaliziranom i digitalnom obliku.

Nastavno na ove podatke nužno je spomenuti web aplikaciju u razvoju pod nazivom *eSkaut* koju stvara bivši predsjednik Saveza izviđača Hrvatske, Željko Roglić. Aplikacija je zamišljena kao složeni alat namijenjen prvenstveno izviđačkim voditeljima : „eSkaut je web aplikacija koja ima za cilj olakšati rad izviđačkim voditeljima pružajući im sve alate potrebne za jednostavno i učinkovito vođenje administracija, različitih evidencija i izvještavanje“ (eSkaut, 2017). Ideja je kroz aplikaciju omogućiti maloljetnim članovima, koji će jednoga dana kada novi program Izviđački put izazova bude u potpunosti implementiran, evidenciju svojih postignuća, ali i praćenje postignuća svojih vršnjaka.

U opisu aplikacije Željko Roglić navodi: „Nastala je na temelju vlastitog iskustva u vođenju izviđačkih sekcija i razumijevanju potreba izviđačkog voditelja spojenih sa znanjem i iskustvom u osmišljavanju i programiranju informacijskih sustava. Za razliku od prethodnih informatičkih rješenja, eSkaut ne služi jedino ni prvenstveno registraciji članova i udruga u Savezu izviđača Hrvatske, naprotiv, to mu je tek jedna manja uloga. Stoga je velika količina podataka koje možete unositi samo alat za vas izviđačke voditelje. Alat koji možete koristiti ako to želite i ne morate ako ne želite. Trenutno eSkaut nudi sljedeće module: Ustroj; Članstvo; Aktivnosti; Registracija; Statistika; Savez; eSkaut. eSkaut je u razvoju i još dugo će to biti. Radim ga volonterski, u slobodno vrijeme, i zahtijeva ogromnu količinu vremena kojeg nikada nema dovoljno. Stoga moram raditi po prioritetima i mnoge stvari u početku namjerno zanemarujem kako bih vrijeme iskoristio na nešto važnije“ (eSkaut, 2017). Riječ je o ideji koja bi objedinila razne aspekte rada udruga, međutim potrebno je još mnogo volonterskih sati da ovaj alat u razvoju postigne puni potencijal vizije.

10. Koje se jedinice građe prema tematici najčešće koriste? (moguće je označiti više odgovora)

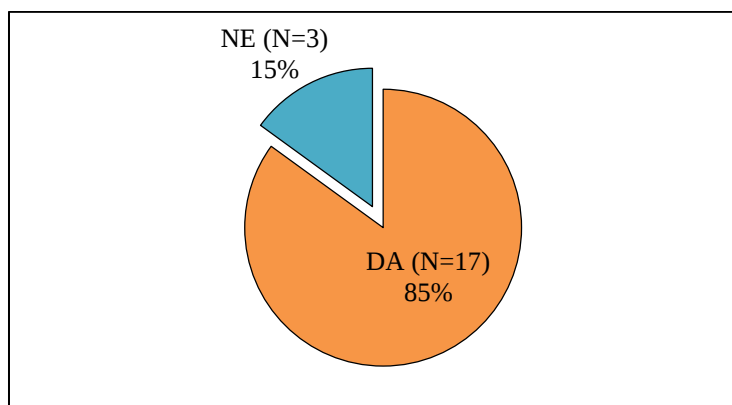
Tablica 7. Najčešće korištene jedinice građe prema tematici (N=20)

	N	%
Izviđačko logorovanje	4	20%
Pjesmarice	10	50%
Izviđačke igre i priče	15	75%
Orijentacija i topografija	10	50%
Prva pomoć	8	40%
Vještine, vještarsva, specijalnosti	12	60%
Programske upute za voditelje općeg tipa	10	50%
Obrazovanje kadra, tečajevi	3	15%
Vođenje administracije	3	15%

Tablica 7 prikazuje rezultate sukladne rezultatima prethodnog pitanja. Tematski najkorišteniji izvori su upravo oni koje koriste voditelji i njihovi asistenti u pripremi programa. Najkorištenije su izviđačke igre i priče, a slijede ih vještine, vještarsva i specijalnosti

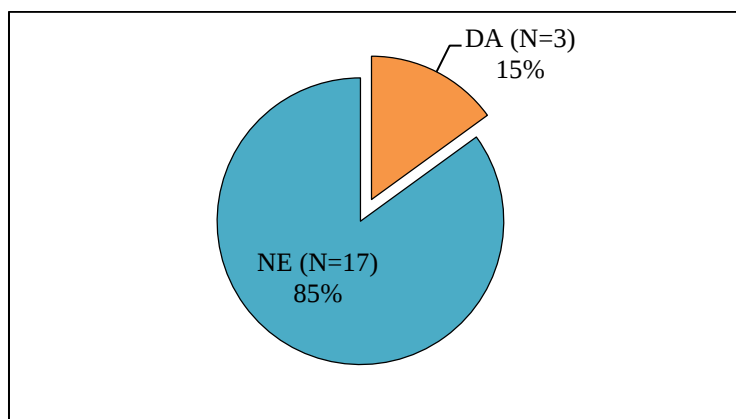
(proširenje općeg programa SIH-a). Jednako važnim pokazale su se pjesmarice, knjige iz područja orijentacije i topografije, te uz njih programske upute za voditelje općeg tipa. Iz tablice je vidljivo da korisnici izviđačkih informacijskih izvora češće posežu za sadržajima koji ih direktno povezuju s izvedbom programa nego s teorijskom metodičko-didaktičkim građom. Poražavajuća je činjenica da se vrlo rijetko koriste izvori za naobrazbu kadra. To bi se moglo objasniti činjenicom da je Savez obvezan provoditi naobrazbu svih kadrova, te najčešće sami izviđački treneri koriste takve izvore. To ipak ne umanjuje činjenicu da postoji manjak općeg interesa kod udruga za dodatan neformalan oblik naobrazbe kadra. Ispitanici su također imali priliku navesti sadržaje čija tematika nije spomenuta, stoga su se ovdje ispitanici prisjetili kategorije raznih knjiga o prirodi i aktivnostima u njoj, te uputa za razne natječaje (npr. Erasmus projekti i sl.).

11. Postoji li u Vašoj udruzi potreba za većim brojem tiskanih primjeraka određenih jedinica građe izviđačke literature?

Slika 5. Stav o potrebi za većim brojem tiskanih primjeraka izviđačke literature (N=20)

12. Postoji li digitalna zbirka izviđačke literature Vaše Udruge?

Slika 6. Postojanje digitalne zbirke izviđačke literature u ispitanim udrugama (N=20)

Pred kraj seta pitanja o tiskanim zbirkama udruga ispitanici su trebali iznijeti svoj stav treba li im više tiskanih primjeraka izviđačke literature. Velika većina (85%) izjasnila se da njihova udruga posjeduje nedostatan broj jedinica građe u odnosu na broj korisnika, odnosno da trebaju više tiskanih primjeraka pojedinih jedinica građe. To nalaže dva moguća rješenja: 1. povećanje broja građe u fondu prema preferencijama pojedine udruge ili 2. digitalizacija najtraženijih i najkorisnijih izdanja. Ispitano je također jesu li se udruge same okrenule digitalizaciji pojedinih naslova za internu upotrebu. Istraživanje je pokazalo da su tom rješenju pribjegle tek 3 udruge (15%). Valja se prisjetiti da se ovdje ne radi nužno o digitalizaciji tiskanih naslova izviđačke literature, već možda i o bazama koja okupljaju i organiziraju izviđačka znanja stvorena u digitalnom obliku.

Odjeljak 3. Lista prioriteta digitalizacije izviđačke literature

13. Odaberite s popisa 15 prioriternih jedinica građe izviđačke literature koje vidite kao najkorisnije Vašoj udruzi u digitalnom obliku.

Tablica 11. Popis najkorisnijih jedinica građe u digitaliziranom obliku (N=20)

	N	%
9. Rudi Aljinović: Izviđač u prirodi. Zagreb, 1999., Savez izviđača Hrvatske.	16	80%
20. Krasanka Majer: Vještine poletaraca: priručnik za predvodnike jata. Zagreb, 2002., Savez izviđača Hrvatske.	14	70%
14. Krasanka Majer [et al]: Javorovi listovi: priručnik za vođe patrola izviđača i planinki. Zagreb, 2008., Savez izviđača Hrvatske	13	65%
4. Temeljne osobine izviđačkog pokreta. Zagreb, 2011., Savez izviđača Hrvatske.	12	60%
18. Krasanka Majer: Vještarsva izviđača i planinki. Zagreb, 2004., Savez izviđača Hrvatske.	12	60%
19. Krasanka Majer: Vještine poletaraca. Zagreb, 2002., Savez izviđača Hrvatske.	11	55%
8. Željko Roglić: Dnevnik puta – vučići. Zagreb, 2016., Savez izviđača Hrvatske. Suzana Gračner, Krasanka Majer: Dnevnik višednevnih aktivnosti. Zagreb, 2003., Savez izviđača Hrvatske.	10	50%
21. Sandro Vizler, Krasanka Majer: Specijalnosti: posebni program za izviđače i planinke istraživače. Zagreb, 2005., Savez izviđača Hrvatske.	10	50%

26. Bojan Bošnjak: 200 igara I. i II. dio. Zagreb, Izviđačka družba.	10	50%
7. Eliza Bertone, Maša Pucić: Dnevnik izazova. Zagreb, 2006., Savez izviđača Hrvatske.	8	40%
16. Krasanka Majer: Prihvati izazov, metoda projektnog pristupa. Zagreb, 2003., Savez izviđača Hrvatske.	8	40%
25. Karmela Blažičko, [et al]: Pripremno razdoblje i prvi let: priručnik za vođe jata. Zagreb, 2003., Savez izviđača Hrvatske.	8	40%
29. Bojan Bošnjak, Zlatko Šnur Vrabac: Izviđačko logorovanje: priručnik za organiziranje višednevnih aktivnosti u prirodi. Zagreb, Izviđačka družba.	8	40%
2. Zoran Fistić [et al]: Osnove za rad Saveza izviđača Hrvatske po dobnim skupinama: poletarci, istraživači, izviđači, brđani. Zagreb, 2001., Savez izviđača Hrvatske.	7	35%
24. Zdenko Popović [et al]: Plavi val: programske upute za izviđačke aktivnosti na vodi. Zagreb, 2003., Savez izviđača Hrvatske.	7	35%
27. Hrvatska izviđačka pjesmarica. Koprivnica, 1997., I.O. Kamengrad.	7	35%
13. Berislav Ličina, Ivan Prskalo: Izviđači i škola: priručnik. Zagreb, 2007., Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Središte u Petrinji.	6	30%
3. Program Saveza izviđača Hrvatske. Zagreb, 1999., Savez izviđača Hrvatske.	5	25%
10. Zoran Fistić: Izviđačke transverzale i ekspedicije. Zagreb, 2002., Savez izviđača Hrvatske.	5	25%
15. Igor Herceg, Krasanka Majer: Dohvati svoj svijet: Priručnik o razvoju duhovnih vrijednosti. Zagreb, 2006., Savez izviđača Hrvatske.	5	25%
23. Geri Nenad, Helešić Dražen: 1. Stupanj znanja: priručnik za rad izviđača mlađe dobi. Dugo Selo, 1992., Savez izviđača Hrvatske.	5	25%
5. Siniša Bajsić [et al]: Kako osnovati izviđačku udrugu. Zagreb, 2004., Savez izviđača Hrvatske.	4	20%
11. Vlatko Previšić [et al]: Izviđaštvo u razvoju mladeži i škole : zbornik radova. Petrinja, 2000., Savez izviđača Hrvatske i Visoka učiteljska škola Petrinja.	4	20%
17. Bošnjak, P.: Logorske vatre: interni tečajski priručnik. Zagreb, 1999., Savez izviđača Hrvatske.	4	20%

22. Željko Klepić: Pripremno razdoblje kategorije izviđača mlađe dobi. Zagreb, 1992. Savez izviđača Hrvatske.	4	20%
6. Krunoslav Belinić, Gorana Kukić: „A što vi izviđate?“. smjernice za volontiranje u Savezu izviđača Hrvatske. Zagreb, 2012., Savez izviđača Hrvatske.	3	15%
12. Željko Klepić, Zlatko Šnur: Izviđačka organizacija u osnovnoj školi. Zagreb, 1997., Savez izviđača Hrvatske.	3	15%
1. Emil Paravina, Karmilo Ferenčak: Dokumenti o osnivanju Saveza izviđača Hrvatske. Zagreb, 2002., Savez izviđača Hrvatske.	2	10%
30. Nenad Karajić, Ivan Rimac: Mladi i društvene organizacije: sociološka studija o mladima i izviđačkoj organizaciji u Hrvatskoj. Zagreb, 1991., Institut za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu.	2	10%
28. Ratko Bjelčić [et al]: Izviđačke priče. Zagreb, 2005., Izviđačka družba.	1	5%

Lista je sastavljena prema osobnom poznavanju literature i procjene sadržaja na temelju višegodišnjeg izviđačkog iskustva, te je konzultirana s nekoliko zaposlenika i volontera Saveza izviđača Hrvatske. Kriterija za odabir jedinica građe bilo je nekoliko. Većinu odabrane literature čine suvremenija izdanja tj. literatura izdana u 21. stoljeću, te nekolicina izdanja iz 90-ih godina prošlog stoljeća. Naglasak je stavljen na izdavaštvo krovne organizacije Saveza izviđača Hrvatske, a obuhvaćeni su i neki vrijedni primjerci samostalnih izdavača. Sva odabrana literatura je na hrvatskom jeziku, što znači da lista neće obuhvaćati primjerice temeljna izdanja Svjetske skautske organizacije na engleskom jeziku. Kao takva, plod je nekoliko izviđačkih procjena ograničenih navedenim kriterijima kako ne bi svojom duljinom maksimalno iscrpila fokus ispitanika. Konačna lista prioriteta digitalizacije može se kreirati jedino uz potpuno stručan tim, kojoj kao jedan od temelja može poslužiti ovo istraživanje.

Očekivano, početak liste građe priručnici u službi provedbe programa. Ispitanici su prepoznali da se u vrh trebaju uvrstiti i teoretske osnove poput *Temeljnih osobina izviđačkog pokreta* (2011.), ali i sadržaji namijenjeni maloljetnim korisnicima programa, *Dnevnik izazova* (2006.) i *Dnevnik puta* (2016.), kako bi lakše i brže evidentirali svoj napredak. Ipak digitalizirana izdanja posljednje vrste sadržaja u svrhu evidencije nisu najsretnija rješenja za primarne korisnike programa tj. djecu. Na začelju liste nalaze se pretežito starija izdanja i pokoji znanstveni rad. Podno liste ispitanicima je postavljeno otvoreno pitanje gdje mogu navesti jedinice građe koje smatraju esencijalnim za digitalizaciju, no nisu navedeni na listi.

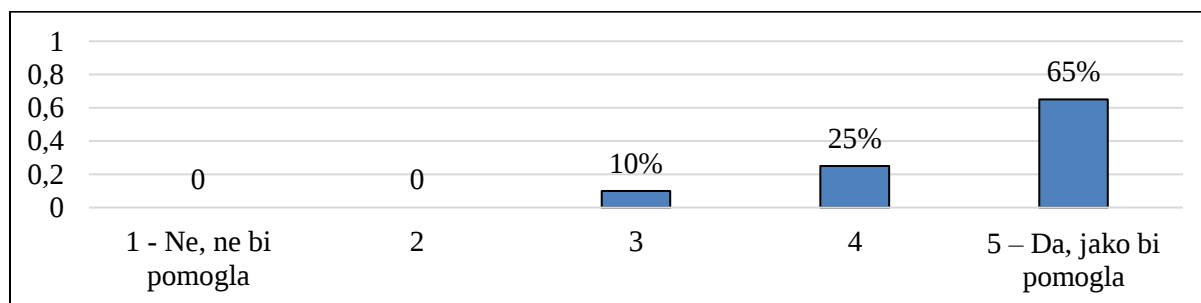
14. Ukoliko smatrate da se na popisu NE nalaze neke od jedinica građe izviđačke literature koje bi bile vrlo korisne u digitalnom obliku, molim Vas da ih navedete:

- „Smatram kako bi popis trebalo nadopuniti stranim, odnosno od WOSM-a propisanim radovima, kako onim klasičnim, npr. *Scouting for Boys*, tako i suvremenim koji su ipak nekoliko koraka ispred ovih naših. Iako su i dalje korisni i iz njih se mogu izvući kvalitetni primjeri izviđačke prakse, ne možemo se u radu s djecom i mladima referirati na radove stare preko 20 ili 30 godina.“ - OI Sljeme
- „Sve gore navedene jedinice građe imamo kao knjigu priručnik, a veći dio iste smo skenirali i imamo kao pojedinačne mape za svaku jedinicu. SIH bi trebao u okviru programa naobrazbe distribuirati i digitalizirana jedinice građe koje izlaze iz bilo koje razine WOSM-a kako bi naši provoditelji programa mogli proširiti programski sadržaj s drugim iskustvima, a ne da se program pretvara u kopiju kopije.“ – US Savski gaj
- „Mislim da se ne nalazi općenito literatura koja namijenjena radu s mladima, metodika, vještine i kompetencije voditelja, youth workera, literatura neformalne edukacije, metodičko pedagoških vježbi. Većina ovoga dostupna je u elektronskom obliku na Salto youth bazi.“ – OIP Posejdon

U gore navedenim komentarima prepoznata je vrijednost strane literature koja bi svakako trebala biti više korištena s obzirom na dulje razdoblje stagnacije novog izdavaštva izviđačkih informacijskih izvora u RH. Također, prepoznat je nesrazmjer u objavljivanju metodičko pedagoških smjernica u odnosu na ostale sadržaje. Dobra poveznica na takvu literaturu jest spomenuta SALTO-YOUTH baza, stvorena u sklopu Erasmus+ programa za mlade, programa EU-a za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport. Baza pruža besplatan pristup izvorima neformalne naobrazbe osobama u radu s mladima, te organizira osposobljavanje i radionice koje potpomažu rad raznih organizacija i nacionalnih agencija za provedbu Erasmus+ programa za mlade („Salto-youth“, n.d.). Baza objedinjuje šest resorsnih centara. Svaki od njih specificiran je za pojedino područje koje se odnosi na problematiku mladih u Europi. Tamo se mogu naći metodičko pedagoške smjernice u radu s mladima na engleskom jeziku koje bi trebale biti sastavni dio fonda izviđačke literature.

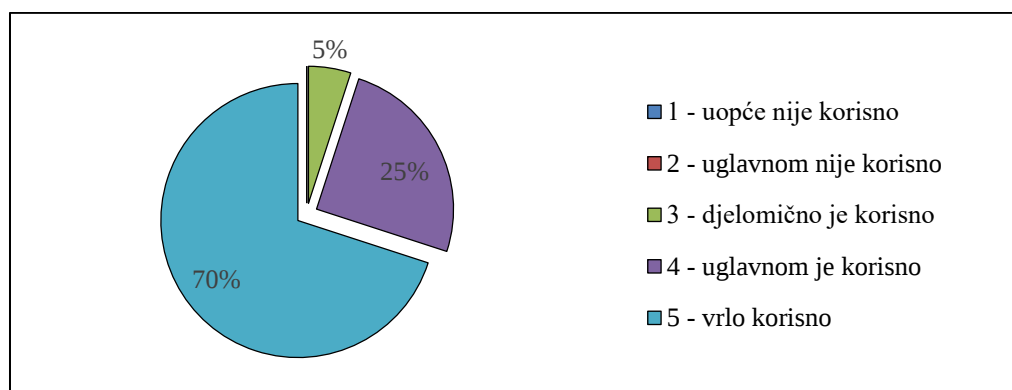
Odjeljak 4. Stavovi ispitanika o potencijalnoj digitalnoj zbirci izviđačke literature

15. Smatrate li da bi digitalna zbirka izviđačke literature pripomogla boljem funkcioniranju udruga?

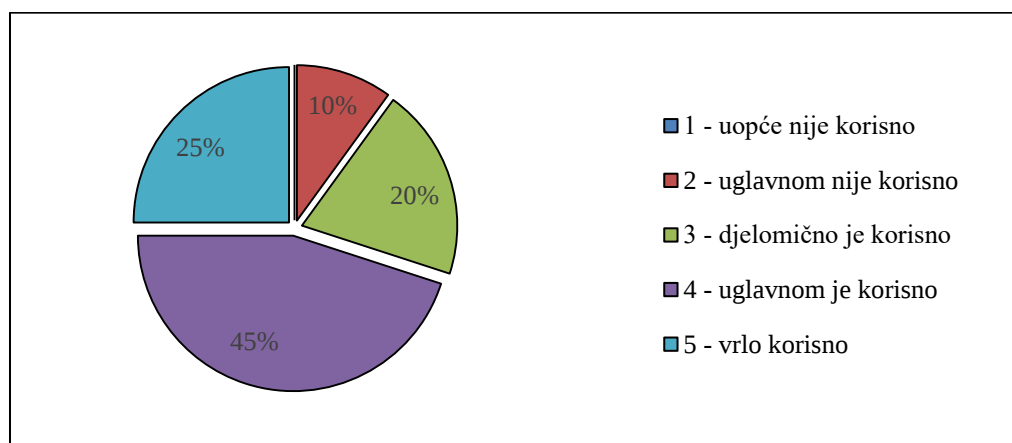

Slika 7. Procjena utjecaja digitalne zbirke na rad udruga (N=20)

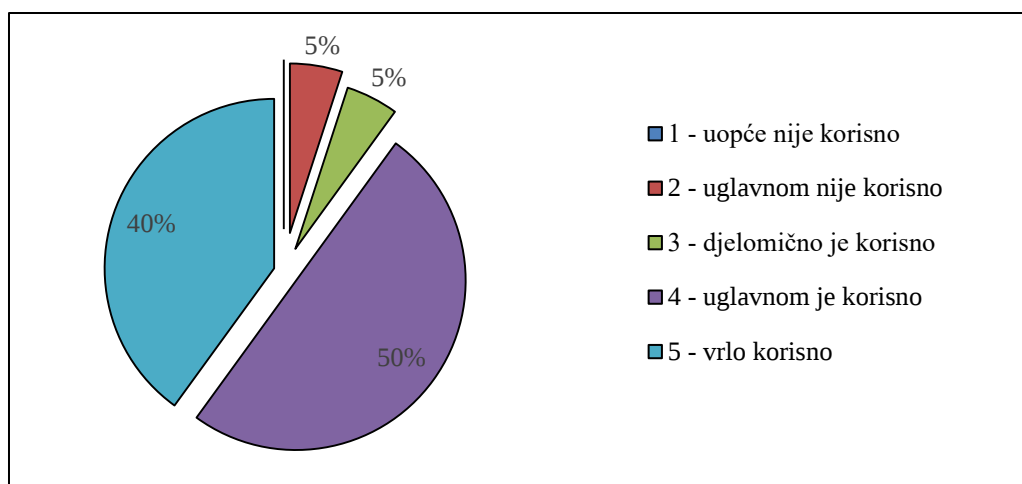
16. Procijenite stupanj korisnosti potencijalne digitalne zbirke izviđačke literature za pojedini segment rada udruge:

Slika 8. Ocjena korisnosti digitalne zbirke u pripremi i provedbi programa (N=20)

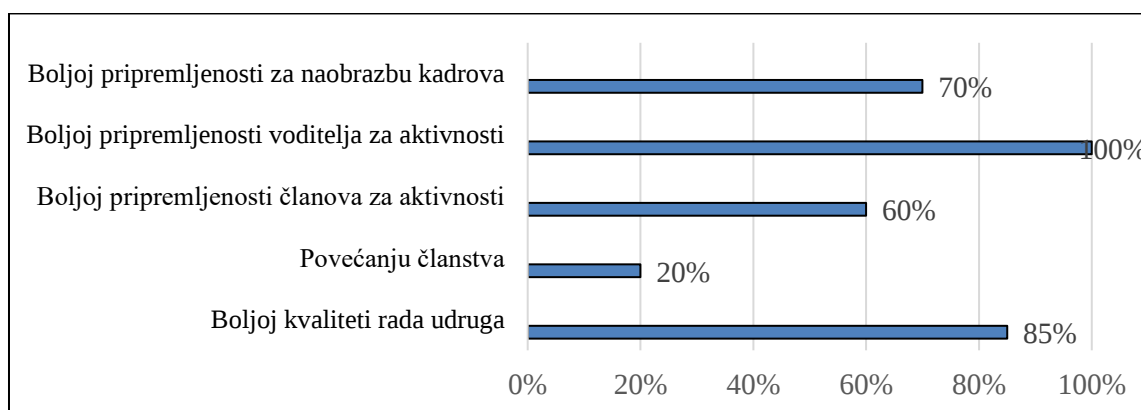
Slika 9. Ocjena korisnosti u segmentu vođenja administracije udruge (N=20)

Slika 10. Ocjena korisnosti u segmentu vođenja logistike udruge (N=20)

Slika 7 predstavlja stav ispitanika o utjecaju digitalizacije izviđačkih informacijskih izvora na sveopće bolje funkcioniranje udruga. Čak 90% ispitanika vidi velik potencijal za korisnike u stvaranju digitalne zbirke, te smatra da bi postojanje takve zbirke pridonijelo boljem radu udruga. Nastavno na to pitanje, ispitanici su zatraženi da ocjene utjecaj potencijalne digitalne zbirke na pojedini segment rada udruge (slika 8, 9 i 10). Ispitanici digitalnu zbirku vide kao najkorisniju u području programa (95%), zatim u području logistike (90%). Na trećem mjestu, no također s visokim postotkom, našlo se područje administracije (70%). Iznenaduje kako je korisnost digitalne zbirke za područje logistike ocjenjena vrlo pozitivno. Unatoč malom broju izviđačkih informacijskih izvora s tog područja, vidljivo je da postoji velik interes za takvu vrstu literature i alata.

17. Smatrate li da bi digitalna zbirka izviđačke literature doprinijela (moguće je označiti više odgovora):

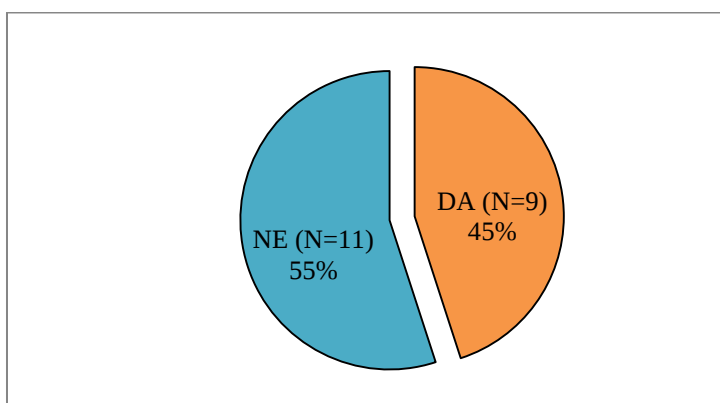

Slika 11. Doprinosi potencijalne digitalne zbirke izviđačke literature udrugama (N=20)

Iz slike 11 vidljivo je da je 60% ispitanika smatra da bi digitalna zbirka pospješila bolju pripremljenost samih korisnika programa za aktivnosti. Tako bi digitalna zbirka mogla svojim online sadržajima olakšati provedbu zadataka za djecu i mlade, te time pospješiti kontinuitet njihove potpunije uključenosti u program. Digitalna zbirka ne utječe direktno na povećanje članstva već indirektno kroz sveukupno poboljšanje kvalitete rada, stoga je njen doprinos s tog aspekta ocijenjen najniže (20%). Ispitanici su imali mogućnost iznijeti svoje viđenje dobrobiti digitalne zbirke izviđačke literature:

- „Doprinijela bi poznavanju izviđačke materije, odnosno ciljeva, misije i metoda izviđačkog pokreta. Smatram kako veliki broj odraslih članova Saveza uopće nije upoznat s navedenim pojmovima i funkcionira prema pravilu "tako mi to radimo" te zapravo često radi u suprotnosti s ciljevima pokreta, a da toga nisu niti svjesni. Može se reći kako je generalno članstvo pokreta u Hrvatskoj izviđački "nepismeno", za što najveću odgovornost snosi loš sustav naobrazbe voditelja, a samim time i nepostojanje kvalitetne literature koja bi taj sustav pratila.“
- „Možda ako bi pokrivala trendove u programu i prenosila informaciju o iskustvima drugih kako se ne bi ponavljala greška u koraku kod pripreme programa i provedbe programa.“
- „Boljem stvaranju okvira u kojem mladi mogu ostvariti svoje ciljeve i usvojiti kompetencije kako bi bili aktivni sudionici modernog društva.“

18. U slučaju dostupnosti digitalne zbirke Saveza izviđača Hrvatske na službenim web stranicama Saveza, biste li bili voljni plaćati godišnju naknadu za pristup?

Slika 12. Stavovi ispitanika prema naplati potencijalne digitalne zbirke (N=20)

Pitanje naplate nužno je iz razloga što Savez i ostali samostalni izdavači još uvijek ostvaruju profit od prodaje pojedinih izdanja. Svakako, cijene izdanja prilagođene su budžetu udruga. Međutim, Savez kao krovna institucija trebala bi osigurati dostupnost izviđačkom

sadržaju svakom svom volonteru kako bi njegova/njena izvedba u širenju izviđačke misije bila što jasnija, potpunija i bolja. Mišljenja su gotovo izjednačeno podijeljena. Udruge članice SIH-a većinom (55%) nisu voljne plaćati pristup digitalnoj zbirci. Mnogo kritika usmjereno je na zastarjelost sadržaja, pa vjerojatno i u tome leži razlog zašto udruge nisu zainteresirane za plaćanje pristupa. Jedna od misli vodilja kojim se vodi ova skupina ispitanika je zasigurno *Znanje bi trebalo biti dostupno svima bez ograničenja*. S druge strane 45% ispitanika vidi određenu vrijednost u sadržaju i vrsti potencijalnog projekta, te je spremno to finansijski podržati. Ovdje svakako valja naglasiti da bi velik utjecaj na ovu statistiku imala i visina cijene pristupa.

7.3. Komentari i prijedlozi ispitanika

Za kraj istraživanja ispitanici su imali mogućnost izraziti svoje stavove prema ideji digitalne zbirke izviđačkih informacijskih izvora.

19. Ovdje možete ostaviti svoj komentar, stav ili prijedlog na temu stvaranja digitalne zbirke izviđačke literature.

- „Moja udruga radi s vučićima i poletarcima pa bi pomoglo mlađim voditeljima da prikupe radno iskustvo prije samih odlazaka na seminare i tečajeve.“ – IO Stupnik
- „Svaka čast, veliki korak naprijed!“ – OI Sljeme
- „Digitalna zbirka je već odavno trebala biti nadohvat članovima. Trenutno na stranicama SIH-a nema u Dokumentaciji ni svih važećih pravilnika ni uputa. Postoji li mogućnost da Naobrazba prati vanjska izdanja digitalnih programskih jedinica pa da na djelu SIH-ove web stranice objave bar link (vjerujem da neko od članova uredno prati i te informacije).“ – US Savski gaj
- „Zanimljiva je ideja godišnje pretplate. Je li to od strane udruge ili osobno? Možda bolje da udruga plaća kao kako sveučilišta plaćaju za članke. Ako bi to išlo u neki zajednički račun gdje bi se onda svim autorima nadoknađivalo (proporcionalno po čitanosti?) onda bi se tako dodatno poticalo i stvaranje nove literature. Dosta cool ideja u svakom slučaju. Mogu pomoći oko implementacije ako treba. (Dito)“ – OI Javor
- „Općenito smatram da svaki oblik znanja koji se dijeli mora biti slobodan za korištenje. Primjer je Europski program za mlade koji postoji više od 30 godina i koji financira i potiče stvaranja novih inovativnih alata metoda i znanja, a glavno načelo je da svi materijali moraju biti javno dostupni i publicirani u elektronskom obliku.“ – OIP Uljanik

- „Ne vidim razlog da se plaća pristup digitalnoj zbirci, to bi trebala biti pogodnost za članice SIH-a.“ – OI Sjever-jug
- „Trebala bi biti besplatna za članice SIH-a i tako dostupna SVIMA a ne samo onima koji to mogu plaćati. Digitalizaciju provesti kroz projekt uz sponzore.“ – OI Plamen

7.4. Zaključak istraživanja

Odgovori ispitanika na temu tiskanih zbirki udruga pokazuju sljedeće: tri četvrtine ispitanih udruga prakticira posudbu građe svojim članovima, međutim polovica ispitanih tvrdi da jednako tako ne brinu o organizaciji i evidenciji posudbe tiskane građe. Najfrekventnije korištene jedinice građe prema tematici su izviđačke igre i priče, vještine vještarsva i specijalnosti te orijentacija i topografija. Udruge bi svakako trebale osvijestiti brigu o postojećoj zbirci jer će se u suprotnom dio po dio zbirke izgubiti ili uništiti.

Rezultati ankete potvrdili su hipotezu istraživanja. Izviđačkim udrugama nije dovoljan trenutni tiskani fond informacijskih izvora koji posjeduju, te smatraju da bi digitalna zbirka bila učinkovit dodatak za svaki aspekt rada udruga, ponajprije za voditelje i asistente voditelja koji su posrednici prenošenja programa tj. izviđačkih znanja djeci i mladima. Dio udruga već se počeo okretati digitalizaciji sadržaja, što je također dobar pokazatelj da udruge žele pripremiti čvršća uporišta prenošenja znanja daljnjim vodećim generacijama.

8. Zaključak

Neprofitne organizacije često se susreću sa mnoštvom izazovnih situacija i pitanja o svom radu, te se nerijetko troši previše vremena kako bi se pronašao odgovor i jasne smjernice. Prije svega, pokazalo se da je ono što nedostaje cijeloj izviđačkoj zajednici, te oko čega ispitanici izražavaju snažno nezadovoljstvo, jest nepostojanje suvremene izviđačke literature. S početkom 21. stoljeća nastupila je stagnacija izdavaštva izviđačke literature. Što je vrijeme više odmicalo, to je bilo jasnije da postojeći izviđački priručnici sve manje zadovoljavaju potrebu suvremenog izviđača. Nova literatura nije se stvarala ni prevodila. Cjelokupni problem povezuje nedostatna financijska podrška državnih institucija, koje bi trebale promicati volontersku izvaninstitucionalnu naobrazbu i odgoj djece i mladeži.

Rješenje osuvremenjivanja literature mogla bi biti upravo digitalna zbirka koja bi određenom vrstom financijske regulacije bila poticaj za stvaranje svježih sadržaja i ideja. Financijska podrška digitalizacije bila bi najperspektivnija na Saveznoj razini. Članice Saveza tako bi imale pristup organiziranoj bazi znanja u svakom trenutku. Jedna od primarnih zadaća Saveza je naobrazba kadra koju ostvaruje kroz Program osposobljavanja i potpore izviđačkim voditeljima i volonterima. Digitalna zbirka mogla bi predstavljati osnovno pomagalo u pripremi volontera i trenera za naobrazbu.

Ideju o digitalizaciji izviđačke literature podržali su i rezultati provedenog istraživanja. Pokazalo se da je svim članovima udruga, od najmlađih do najstarijih, potrebno kreiranje stabilne centralizirane baze znanja koja će okupljati razne digitalne priručnike, knjige i poveznice na druge informacijske izvore korisne izviđačkoj zajednici. Takva zbirka osuvremenila bi postojeće, dobro znane sadržaje te oplemenila izviđačka znanja nove digitalne generacije.

Literatura

- „Did Baden-Powell Plagiarize Ernest Thompson Seton?“ (2007.) U Scouting Milestones by Colin Walker and Scouting Radio
<http://history.scoutingradio.net/setonfeud.htm> Pristupljeno 27. kolovoza 2019.
- „Informiranje & Izobrazba“ (2015.) U Korak po korak.... : dnevnik jednog čif-skauta.
<http://klodi-hr.blogspot.com/2015/03/informiranje-izobrazba.html#more> Pristupljeno 27. kolovoza 2019.
- 22. izborna sjednica Sabora Saveza izviđača Hrvatske, 2018. : zapisnik. (2018.)
<http://scouts.hr/documents/2018/06/22-sabor-siha-zapisnik.pdf/> Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- Anić, Vladimir (2004.) Izviđači . U *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb : Novi Liber.
- Baručević, Zvonimir [et al.] (2006.) *Prijedlog nacionalnog programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe*.
https://www.academia.edu/12264356/Nacionalni_program_digitalizacije_arhivske_knjižnične_i_muzejske_građe_Radna_grupa_za_digitalizaciju_arhivske_knjižnične_i_muzejske_građe_Ministarstva_kulture_Republike_Hrvatske_2006 Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- Bristow, Joseph (1991.) *Empire Boys: Adventures in a Man's World*.
https://books.google.hr/books?id=5tBzCgAAQBAJ&pg=PT135&lpg=PT135&dq=mafeking+217+days&source=bl&ots=aAJ5TtIBF4&sig=ACfU3U1El6d_UeRc1VBo40PckTTUTAFoVg&hl=hr&sa=X&ved=2ahUKEwiBhu-L56LkAhUBaVAKHd63DfQQ6AEwC3oECAkQAQ#v=onepage&q=mafeking%2017%20days&f=false Pristupljeno 27. kolovoza 2019.
- *Digitalizacija* (2019.) U Hrvatska enciklopedija.
<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=68025> Pristupljeno 27. kolovoza 2019.
- Duda, Igor. (2015.) *Danas kada postajem pionir: djetinjstvo i ideologija jugoslavenskoga socijalizma*. Zagreb : Srednja Europa; Pula : Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
<https://ckpis.unipu.hr/images/50020390/Duda%20Danas%20kada%20postajem%20pionir%202015.pdf> Pristupljeno 18. kolovoza 2019.

- eSkaut. (2018.) <https://test.scouts.hr/#/pages/pomoc/uvod> Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- Fistić, Zoran. (2011.) *Jednom izviđač – uvijek izviđač : povijest Splitskoga skautskog zbora*. Split : Splitski skautski zbor.
- IFLA (2002.) *Smjernice za projekte digitalizacije zbirki i fondova u javnom vlasništvu, posebno onih koji se čuvaju u bibliotekama i arhivima*.
<https://www.ifla.org/files/assets/preservation-and-conservation/publications/digitization-projects-guidelines-me..pdf> Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- *Izviđači*. (2019.) U Hrvatska enciklopedija.
<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=28385> Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- Izviđački put izazova (2019.) <http://ipi.scouts.hr/index.php> Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- Janeš, Lovro (2003.) Digitalizacija građe u knjižnicama s osvrtom na digitalizaciju hemeroteke u Gradskoj knjižnici „Franjo Marković“ Križevci. *Cris* 5 1(2003), 100-104. <https://hrcak.srce.hr/95063> Pristupljeno 27. kolovoza 2019.
- Katić, Tinka [et al] (2007.) *Smjernice za odabir građe za digitalizaciju : radna verzija* https://bib.irb.hr/datoteka/590089.smjernice_odabir.pdf Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- Ličina, B. i Prskalo I. (2008.) *Izviđači i škola: priručnik*. Petrinja : Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Središte u Petrinji; Zagreb : Izviđačka škola.
- Morris, Carolynand, Sibert, Lisa. (2011.) *Acquiring E-books*. U *No shelf required : e-books in libraries*, Chicago : American Library Association.
- Odred izviđača „Spartak“ (2013.) <https://www.oispartak.com/> Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- Program Saveza izviđača Hrvatske (2010.)
<http://scouts.hr/documents/2014/10/program-sih-2010.pdf/> Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- Roglić, Željko (2013.) *Izviđački put izazova: program Saveza izviđača Hrvatske*. Split : Savez izviđača Hrvatske.
- Salto-youth (n.d.) <https://www.salto-youth.net/> Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- Savez izviđača Hrvatske [SIH] (2016.) <http://scouts.hr> Pristupljeno 18. kolovoza 2019.

- Scoutpark (2019.) <http://new.scoutpark.net> Pristupljeno 27. kolovoza 2019.
- Seiter Šverko, Dunja [et al.] (2019.) *Nacionalni plan digitalizacije kulturne baštine 2025*. <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=10350> Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- Soergel, Dagobert (2008.) *Digital Libraries and Knowledge Organization*. U *Semantic Digital Libraries*. Springer.
<http://www.dsoergel.com/NewPublications/SoergelDigitalLibrariesandKnowledgeOrganization.pdf> Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- Stančić, Hrvoje (2009.) *Digitalizacija*. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta.
- Statut i statutarne odluke Saveza izviđača Hrvatske (2015.)
<http://scouts.hr/documents/2015/11/statut-siha-srpanj-2015-zagreb.pdf/> Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- Špiranec, Sonja (2007.) *Model organizacije informacija u elektroničkoj obrazovnoj okolini* (Doktorska disertacija). Filozofski fakultet, Zagreb, Sveučilište u Zagrebu.
http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/2054/1/Spiranec_doktorski%20rad.PDF
Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- Vrana, Radovan (2011.) Vidovi organizacije digitalizacije građe u knjižnicama visokoškolskih ustanova Sveučilišta u Zagrebu. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 55, 2(2012), 41-64. http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/8927/1/vbh_55_2_vrana.pdf
Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- World Organization of Scout Movement [WOSM] (n.d.) <https://www.scout.org/>
Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- Zakon o udrugama (2017.) <https://www.zakon.hr/z/64/Zakon-o-udrugama> Pristupljeno 18. kolovoza 2019.
- Živković, Daniela (2001.) *Elektronička knjiga*. Zagreb : Multigraf.

Sažetak

Ovaj diplomski rad sastoji se od analize procesa digitalizacije u okviru izviđačkih informacijskih izvora. Rad je podijeljen u 6 cjelina. Početak rada daje povijesni pregled skautizma u svijetu i u Hrvatskoj. U drugom dijelu rada definira se obuhvatnost pojma izviđački informacijski izvori kako bi se bolje razumjele vrste sadržaja koje su izviđačima potrebne u radu. Slijedi teorijski pregled početnih procesa digitalizacije, odnosno svi aspekti koje je nužno razmotriti u stadiju planiranja potencijalnog projekta. To je standardizacija procesa, razlozi, ciljevi i kriteriji digitalizacije, te pitanje financiranja potencijalnog projekta. Četvrta cjelina bavi se pitanjem opisivanja i organizacije sadržaja u digitalnim zbirkama. Rad daje pregled uspješnog projekta vrlo slične ideje Odreda izviđača „Spartak“. Za kraj predstavljeni su rezultati istraživanja koji govore o potrebi i interesu izviđačkih udruga za projekt digitalizacije.

Ključne riječi: digitalizacija, organizacija znanja, skautizam, izviđački informacijski izvori

Summary

This thesis consists of an analysis of the process of digitization within scouting information sources. The paper is divided into 6 sections. In the beginning it gives a historical overview of scouting in the world and in Croatia. The second part defines the comprehensiveness of the term scouting information resources in order to better understand the types of content that scouts need in their work. The following chapter gives a theoretical overview of the initial digitization processes, therefore all aspects that need to be considered at the planning stage of a potential project. It consists of standardization of the process, the reasons, goals and criteria of digitization, and the question of financing a potential project. The fourth unit addresses the issue of describing and organizing content in digital collections. The paper gives an overview of a successful project of a very similar idea to the Spartak Scout Squad. In the end, the results of the research are presented, which present the need and interest of the scout associations for the digitization project.

Key words: digitization, content organisation, scoutism, scouting information sources